

ÅRSRAPPORT PARETO BANK

2018

INNHALDSFORTEGNELSE

Styrets beretning	6	
Resultatregnskap	12	
Balanse	13	
Endring i egenkapital	14	
Kontantstrømoppstilling	15	
Noter til regnskapet	16	
Note 1	Generell informasjon	16
Note 2	Regnskapsprinsipper	16
Note 3	Regnskapestimater og skjønnsmessige vurderinger	22
Note 4	Segmenter	22
	Resultatregnskapet	
Note 5	Netto renteinntekter	23
Note 6	Netto andre driftsinntekter	23
Note 7	Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	23
Note 8	Driftskostnader	24
Note 9	Pensjonsordninger	24
Note 10	Antall ansatte/årsverk	25
Note 11	Skattekostnad	25
Note 12	Tap på utlån og garantier mv.	26
Note 13	Misligholdte og tapsutsatte engasjementer	31
	Eiendeler	
Note 14	Klassifikasjon av finansielle instrumenter	32
Note 15	Finansielle instrumenter til virkelig verdi	33
Note 16	Klassifikasjon av finansielle instrumenter til amortisert kost	36
Note 17	Sertifikater og obligasjoner	37
Note 18	Eierinteresser i tilknyttede selskap	37
Note 19	Andre immaterielle eiendeler	38
Note 20	Varige driftsmidler	38
	Gjeld og forpliktelser	
Note 21	Innskudd fra kunder	39
Note 22	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	40
Note 23	Ansvarlig lånekapital	41
Note 24	Annen gjeld og påløpte kostnader	41
Note 25	Finansielle derivater	42
Note 26	Netto oppgjør finansielle instrumenter	43
Note 27	Finansielle garantier og pantsettelse mv.	44
	Opplysninger om risikoforhold	
Note 28	Risikostyring og kapitaldekning	45
Note 29	Kredittrisiko	47
Note 30	Renterisiko	53
Note 31	Valutarisiko	54
Note 32	Likviditetsrisiko	55
Note 33	Andre risikoforhold	57
	Øvrige opplysninger	
Note 34	Andre forpliktelser	57
Note 35	Godtgjørelse og lignende	58
Note 36	Aksjonærer	61
Note 37	Hendelser etter balansedag og betingede utfall	62
Note 38	Overgangsopplysninger knyttet til IFRS 9	63
Nøkkeltall	66	
Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5	67	
Revisjonsberetning	68	

**NORGES LEDENDE
PROSJEKT BANK**

Pareto Banks kjerneområde er finansiering av eiendomsprosjekter. Vi er et erfarent team med god risikoforståelse og spisskompetanse innenfor områder som er viktig for utbyggere. Vi er en betydelig aktør i Oslo og på store deler av Østlandet. Vi finansierer i tillegg næringseiendom for transaksjonsorienterte kunder og kunder med et lengre perspektiv gjennom et samarbeid med Eiendoms kreditt.

Innenfor selskapsfinansiering tilbyr vi ulike finansieringsløsninger til mellomstore bedrifter som har et særskilt kapitalbehov i forbindelse et oppkjøp eller andre transaksjoner. Vi kan også tilby ulike finansieringsløsninger til investorer og bedriftseiere. For å møte finansieringsbehov knyttet til løpende drift, tilbyr vi både skreddersydde løsninger og en digital løsning hvor bedriften får en fleksibel kreditttramme. Sistnevnte løsning er direkte integrert med kundens regnskapssystem, slik at kunden selv styrer trekk og kun betaler rente på benyttet kreditt. Kundeetableringen er digital og enkel, bedriften trenger ikke å bytte bank og prisingen er lett å forstå.

Shipping- og offshorefinansiering har siden 2011 også vært et av våre kjerneområder. Selskaper innen shipping- og offshoresegmentene utgjør en maritim klynge som bidrar vesentlig til verdiskapningen i Norge. Pareto Bank ønsker å bidra til videreutvikling av denne næringen ved å tilby skreddersydde finansieringsløsninger. Vi vektlegger norsk forankring og har fokus på moderne og effektiv kvalitetstonnasje i vår kredittgivning på dette området.

2018 OPPSUMMERT

Pareto Banks resultat etter skatt for 2018 endte på 331 millioner kroner. Det tilsvarte en egenkapitalavkastning etter skatt på 15,0 %. Dette er nok en gang det beste årsresultatet i bankens historie. Banken har det beste utgangspunktet for å levere lønnsom vekst innenfor sine tre kjerneområder i 2019.

Utlånsveksten var rekordsterk i 2018. Banken har en god posisjon innenfor eiendomsfinansiering og særlig innen finansiering av boligutvikling. Stabile boligpriser i Oslo og på Østlandet har bidratt til god aktivitet på dette området. Vekst i finansiering av næringseiendom i fjerde kvartal bidro til å diversifisere bankens eiendomsseksponering og forlenge durasjonen på utlånsporteføljen. Banken kjøpte i 2018 en liten aksjepost i Eiendoms kreditt AS. For Pareto Bank innebærer samarbeidet med Eiendoms kreditt en styrket konkurranseevne innenfor næringseiendom.

Pareto Bank tilbyr finansiering av selskapstransaksjoner til mellomstore bedrifter innen ulike bransjer. Selskapsfinansiering har vokst jevnt gjennom 2018. Aktiviteten har vært god, og det har vært arbeidet aktivt med å bygge opp kjennskapet til bankens produkttilbud. Dette arbeidet fortsetter i 2019. Banken utvidet sitt tilbud i 2018 med en ny digital løsning for finansiering av arbeidskapital. Dette er en løsning for mellomstore bedriftskunder som enkelt og raskt ønsker tilgang til arbeidskapital gjennom lån med pant i kundefordringer.

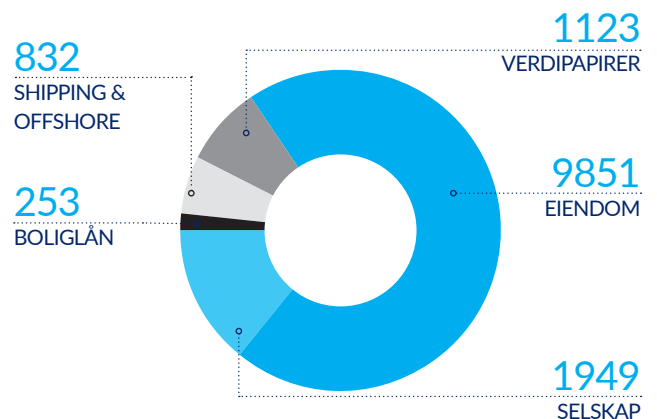
Pareto Banks tredje satsingsområde er shipping og offshore. Med et nytt team er banken aktiv i markedet for å markedsføre bankens produkter til norske selskaper og deres eiere. Porteføljen bygges gradvis opp med lønnsomme prosjekter.

EN TYDELIG MARKEDSPOSISJON OG KLARE KONKURRANSEFORTRINN

Pareto Bank har en tydelig posisjon innenfor sine markeder og klare konkurransefortrinn. Vi er raske, har korte beslutningsveier og en effektiv kredittbeslutningsprosess. Vi er tett på kundene våre og forstår kundenes verden. På denne måten kan vi være forutsigbare og tilby skreddersydde finansieringsløsninger. Samtidig dyrker vi en utpreget kommersiell kultur der både bankens og kundenes lønnsomhet er helt sentral. Vi verdsetter lagspillere som tar ansvar og har eierskap til alt de gjør. På denne måten skaper Pareto Bank lønnsomhet ved å finansiere mellomstore bedrifter og gode prosjekter.

KREDITTEKSPONERING TOTALT MNOK 14 008

Fordeling (alle tall i MNOK)

STYRETS BERETNING

VIRKSOMHETEN I 2018

Pareto Bank kan vise til et resultat etter skatt for 2018 på kr 330,8 mill. (kr 312,6 mill. i 2017). Resultatet tilsvarer en egenkapitalavkastning etter skatt på 15,0 % (16,0 %), hvilket er på linje med bankens avkastningsmål.

Sterk utlånsvekst bidro til en økning i bankens rentenetto. I tillegg kom provisjonsinntekter og inntekter fra tilknyttede selskaper. Sammen med svakt negative kursgevinster på bankens portefølje av finansielle instrumenter ble samlede netto inntekter kr 563,2 mill. (kr 539,0 mill.).

Banken har i 2018 ført kr 4,6 mill. i nedskrivninger og tap. Nedskrivninger i 2018 er beregnet etter prinsippene i IFRS 9 og er derfor ikke direkte sammenlignbare med gruppevis og individuelle nedskrivninger i 2017, som utgjorde kr 11,4 mill. Nedskrivninger og tap utgjorde 0,04 % av netto utlån ved årsskiftet.

Bankens forvaltningskapital utgjorde ved utgangen av 2018 kr 15,6 milliarder (kr 13,1 milliarder). Utlån til kunder vokste sterkt i 2018. Veksten var på kr 2,2 milliarder (kr 0,7 milliarder), og kom primært innenfor eiendom. Finansiering innen eiendomsutvikling vokste kraftig i første halvår, mens veksten i fjerde kvartal primært besto av finansiering av næringsseiendom. Selskapsfinansiering har hatt en jevn vekst gjennom året. Den samlede veksten oversteg bankens årsmål for utlånsvekst i 2018.

Innskudd steg fra kr 7,1 milliarder til kr 7,6 milliarder. Banken har finansiert utlånsveksten gjennom en kombinasjon av innskuddsvekst og nye verdipapirlån.

Ren kjernekapitaldekning var ved årsskiftet på 16,1 % (17,7 %) mot bankens kapitalmål på 15,7 %. Pareto Bank har et minstekrav til ren kjernekapital inklusiv pilar 2-tillegget på 15,2 %. Samlet egenkapital utgjorde kr 2.508 mill. (kr 2.126 mill.), hvorav innskutt og opptjent egenkapital utgjorde kr 2.308 mill. (kr 2.076 mill.). Som følge av økningen i motsyklisk kapitalbuffer og etter en samlet vurdering, har styret fastsatt et målnivå for ren kjernekapitaldekning på 16,2 % gjeldende fra utgangen av 2019.

Det er et mål for Pareto Bank å gi sine aksjonærer en samlet konkurransedyktig avkastning på investert kapital i form av utbytte og kursstigning. Pareto Bank har en langsiktig ambisjon om å utbetale fra 0 til 50 prosent av bankens resultat etter skatt i utbytte. Styret vil for 2018 foreslå et utbytte på 0,70 pr. aksje eller 12,6 % av resultat etter skatt. Det forventes god tilgang på forretninger innenfor bankens markeder fremover, som fremkommer av ambisjonene for 2019. I tillegg er bankens kapitalkrav oppjustert noe med økningen i motsyklisk kapitalbuffer. Disse forholdene forklarer hvorfor det er foreslått et utbyttensnivå i den lave enden av intervallet for utdeling.

Definisjoner og begrunnelser for bankens ulike nøkkeltall og resultatmål er tilgjengelig på bankens hjemmeside www.paretobank.no/investor/rapporter/.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter utgjorde kr 554,4 mill. (kr 507,0 mill.). Økningen skyldtes utlånsvekst. Rentemarginen mellom utlån og innskudd var på 5,5 % i 2018 mot 5,7 % i 2017. Utlånsmarginen har vært noe under press mot slutten av året på grunn av økende rentenivå.

Rentenettoen ble i 2018 belastet med avgift til bankenes sikringsfond med kr 5,9 mill. (5,7 mill.). Avgiften ble periodisert gjennom året.

Styret forventer en vekst i bankens rentenetto i 2019 som følge av utlånsvekst. Renteøkninger kan sette utlånsmarginer under press fremover.

Andre inntekter

For 2018 utgjorde andre inntekter kr 8,8 mill. (kr 32,0 mill.).

Netto provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester utgjorde kr 10,2 mill. (kr 10,8 mill.), hvorav garantiprovisjoner utgjorde kr 10,0 mill. (kr 8,6 mill.).

Inntekter fra eierinteresser i tilknyttede selskaper (Sem & Johnsen Eiendomsmegling og Sem & Johnsen Prosjektmegling) utgjorde kr 4,4 mill. (kr 3,0 mill.).

Netto kursgevinster på bankens portefølje av finansielle instrumenter var negative med kr 5,9 mill. (positiv med kr 18,2 mill.), hovedsakelig som følge av økte kredittspreader på obligasjoner. Prinsippet om å vurdere finansielle instrumenter til virkelig verdi medfører at bankens resultat vil kunne variere betydelig periodene imellom.

Driftskostnader

Samlede driftskostnader beløp seg i 2018 til kr 119,9 mill. (kr 112,6 mill.). Dette ga en kostnadsprosent i 2018 på 21,3 % (20,9 %).

Lønn og andre personalkostnader utgjorde den største andelen av bankens samlede driftskostnader og beløp seg til kr 74,6 mill. (kr 76,6 mill.). Avsetning til overskuddsdeling for de ansatte utgjorde kr 19,5 mill. (kr 19,7 mill.). Ordningen er resultatbasert, og den variable godtgjørelse utbetales hovedsakelig i form av aksjer i Pareto Bank.

Administrasjonskostnadene utgjorde kr 23,4 mill. (kr 19,3 mill.) og bestod i hovedsak av IT- og markedsføringskostnader. Andre driftskostnader beløp seg til kr 14,4 mill. (kr 12,5 mill.). Ordinære avskrivninger utgjorde kr 7,6 mill. (kr 4,2 mill.).

Styret forventer en svak kostnadsvekst i 2019 som følge av ansettelses og økte IT- og prosjektkostnader.

TAP OG MISLIGHOLD

Banken beregner forventet tap etter IFRS 9, se note 12. Trinn 1 består av friske lån, og trinn 2 består av lån som er i over 30 dagers mislighold, som er ført på watchlist eller som har fått en vesentlig økt tapssannsynlighet.

Nedskrivningene i trinn 1 var på kr 28,9 mill. og nedskrivningene i trinn 2 var på kr 5,8 mill. ved utgangen av året. Banken har i løpet av 2018 gjort enkelte endringer til tapsmodellen og makroøkonomiske scenarier.

Trinn 3 består av kredittengasjementer med mislighold over 90 dager, samt tapsutsatte engasjementer. Samlede nedskrivninger i trinn 3 utgjorde kr 25,0 mill. Nedskrivningene skyldtes i hovedsak individuelle nedskrivninger innenfor eiendom.

Brutto misligholdte kredittengasjementer utgjorde kr 144,8 mill. (kr 105,3 mill.) ved utgangen av 2018, fordelt i hovedsak på seks kredittengasjementer

Netto misligholdte kredittengasjementer utgjorde ved årsskiftet kr 123,5 mill. (kr 104,6 mill.) tilsvarende 1,06 % av brutto utlån (1,10 %).

Netto tapsutsatte kredittengasjementer utgjorde ved utgangen av 2018 kr 0 mill. (kr 48,6 mill.) tilsvarende 0 % av brutto utlån (0,51 %).

Nedskrivninger og tap på utlån og garantier utgjorde i 2018 kr 4,6 mill. Nedskrivninger i 2018 er ikke direkte sammenlignbare med gruppevis og individuelle nedskrivninger i 2017, som utgjorde kr 11,4 mill.

ÅRSRESULTAT

Resultat før skatt for 2018 beløp seg til kr 438,7 mill. (kr 415,0 mill.). Resultat etter skatt beløp seg til kr 330,8 mill. (kr 312,6 mill.).

Skattekostnaden utgjorde i 2018 kr 108,0 mill. (kr 102,4 mill.), mens betalbar skatt utgjorde kr 110,3 mill. (kr 92,0 mill.). Banken har negative midlertidige forskjeller på kr 30,3 mill. (kr 11,1 mill.), og ved årsskiftet utgjorde utsatt skattefordel kr 7,6 mill. (kr 2,8 mill.). De negative midlertidige forskjellene er i hovedsak relatert til netto gevinst/(tap) på bankens derivater og verdipapirbeholdninger.

BALANSE

Banken hadde ved utgangen av 2018 en forvaltningskapital på kr 15.607 mill. (kr 13.104 mill.).

Netto utlån til kunder økte til kr 11.653 mill. (kr 9.448 mill.) etter en betydelig utlånsvekst i 2018 på kr 2.206 mill. (kr 694

mill.). Det ble avlastet lån tilsvarende kr 629 mill. i fjerde kvartal 2017.

Utlånsveksten skjedde primært innenfor eiendom som isolert sett vokste med kr 2.415 mill. i 2018. Veksten fordeler seg med kr 1.469 mill. på prosjektfinansiering og med kr 945 mill. på langsiktig eiendomsfinansiering. Selskapsfinansiering bidro med en vekst på kr 143 mill. Volumet innenfor shipping- og offshorefinsiering er redusert med kr 314 mill. i hovedsak på grunn av avdrag og nedreguleringer.

Ubenyttede kredittrammer og garantier utgjorde kr 2.351 mill. (kr 2.403 mill.). Kredittporteføljen har en høy andel korte kreditter, noe som innebærer at utlånsporteføljens innfrielsestakt er naturlig høy. Aktiviteten har vært god, og det ble i 2018 samlet innvilget kredittrammer for kr 11.035 mill. (kr 10.874 mill.).

Brutto utlån, ubenyttede kredittrammer og garantier fordelte seg ved utgangen av året med 70,3 % (65,1 %) på eiendomsfinansiering, 13,9 % (12,3 %) på selskapsfinansiering inklusiv fleksibel driftskreditt, 8,0 % (11,3 %) på verdipapirfinansiering, 5,9 % (9,6 %) på shipping- og offshorefinsiering og 1,8 % (2,0 %) på boliglån.

Innskudd fra kunder utgjorde ved utgangen av 2018 kr 7.623 mill. (kr 7.084 mill.), hvilket tilsvarte en økning på kr 539 mill. fra 2017.

Andelen fastrenteinnskudd utgjorde 35,4 % (15,7 %) av samlede innskudd, mens 16,0 % (24,9 %) var innskudd på plasseringskonto med likviditetsbinding. Banken hentet innskudd gjennom markedsføring av fastrenteinnskudd i 2018. Innskuddsdekningen ved utgangen av 2018 var på 65 % (75 %). Banken har en målsetning fremover om å ha en innskuddsdekning på mellom 60 og 70 %.

Netto utestående verdipapirgjeld utgjorde ved årsskiftet kr 5.011 mill. (kr 3.250 mill.). Banken har til sammen utstedt og utvidet lån i 2018 for brutto kr 2.600 mill. og innfridd lån på kr 1.000 mill. Banken hadde ni senior verdipapirlån utestående ved årsskiftet med løpetider på opptil 5 år. Banken pleier markedet aktivt ved å kjøpe og selge fra egen beholdning.

Banken hadde ved årsskiftet en overskuddslikviditet på kr 3.804 mill. (kr 3.530 mill.). Likviditeten er hovedsakelig plassert i rentebærende verdipapirer, innskudd i større banker og i Norges Bank. Verdipapirplasseringene er i stat, kommuner, supranasjonale institusjoner, obligasjoner med fortrinnsrett og banker innenfor investment grade.

Banken kan gjøre plasseringer i rentefond og enkeltobligasjoner under investment grade og minimum tilsvarende rating B. Ved utgangen av 2018 hadde banken plassert kr 42,4 mill. (kr 41,2 mill.) i slike rentefond.

TILKNYTTETE SELSKAPER

Banken har en eierandel i Verdun Holding AS som er eierselskapet i Sem & Johnsen Eiendomsmegling på 24,5 %, og en eierandel i NyeBoliger AS (Sem & Johnsen Prosjektmevling) på 35,0 %. Sem & Johnsen Prosjektmevling er spesialisert på salg av boliger under oppføring, og er markedsledende på sitt felt i Oslo og Akershus med ca. 1.500 solgte boliger pr. år. Resultat etter skatt i Verdun Holding AS ble kr 2,1 mill. (kr 2,5 mill.), mens resultat etter skatt i NyeBoliger AS ble kr 10,1 mill. (kr 7,2 mill.).

DISPONERINGER

Styret vil foreslå et utbytte på 0,70 pr. aksje for 2018. Dette tilsvarer et utdelingsforhold på 12,6 %. Utdelingsforholdet må sees opp mot bankens gode evne til å realisere lønnsom utlansvekst, samt økningen i motsyklisk konjunkturbuffer.

Pareto Banks langsiktige mål er å gi bankens aksjonærer en samlet konkurransedyktig avkastning på investert kapital i form av utbytte og kursvekst. Utbyttenevnet er satt til intervallet fra 0 til 50 prosent. Et bredt intervall gir fleksibilitet med hensyn på å gripe lønnsomme vekstmuligheter og å møte kapitalkrav.

Banken har siden oppstarten i 2008 utbetalt til sammen kr 5,74 i utbytte pr. aksje.

Årsresultatet utgjorde kr 330,8 mill. Fond for urealiserte gevinster er redusert med kr 3,1 mill. mens resterende overføres annen egenkapital.

Banken har en samlet egenkapital på kr 2.507,8 mill. ved årsskiftet. Aksjonærenes andel utgjør kr 2.307,8 mill.

AKSJONÆRFORHOLD

Bankens aksje ble notert på Oslo Axess den 27. mai 2016 og på Oslo Børs hovedlisten den 12. desember 2016.

Aksjen har vært omsatt på kurser fra kr 33,20 til kr 40,80 i 2018.

(NOK)	2018	2017
Resultat tilordnet aksjonærene pr. aksje	5,55	5,28
Utbytte pr. aksje	0,70	1,60
Aksjonærenes egenkapital pr. aksje	39,37	35,41
Pris / inntjening	6,09	7,49
Pris / bokført egenkapital	0,86	1,12
Aksjekurs	33,80	39,50
Antall aksjer	58.619.688	58.619.688

Banken hadde ved utgangen av året 891 aksjonærer. Aksjekapitalen var kr 703,4 mill. fordelt på 58.619.688 aksjer pålydende kr 12,00.

Ledende ansatte i Pareto Bank eier direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor de har bestemmende innflytelse 620.263 aksjer, tilsvarende 1,06 % av aksjene i selskapet.

SOLIDITET OG KAPITALKRAV

Ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital utgjorde henholdsvis kr 2.228 mill. (kr 1.948 mill.), kr 2.428 (kr 1.998) og kr 2.698 mill. (kr 2.268 mill.) ved utgangen av året. Dette ga en ren kjernekapitaldekning på 16,1 % (17,7 %), en kjernekapitaldekning på 17,6 % (18,1 %) og en kapitaldekning på 19,5 % (20,6 %) beregnet etter standardmetoden. Bankens målnivå for ren kjernekapitaldekning pr. 31.12.2018 var på 15,7 %.

Samlet egenkapital utgjorde kr 2.508 mill. (kr 2.126 mill.), hvorav innskutt og opptjent egenkapital utgjorde kr 2.308 mill. (kr 2.076 mill.). Banken utstedte 30. mai 2018 en fondsobligasjon på kr 150 mill. Bankens uvektede kjernekapitalandel endte på 14,6 % (14,3 %).

Finansdepartementet har besluttet å øke motsyklisk kapitalbuffer med 0,5 prosentpoeng til 2,5 % gjeldende fra 31.12.2019. Banken vil da ha et minstekrav til ren kjernekapitaldekning på 15,7 %. Etter en samlet vurdering av bankens kapitalbehov (ICAAP) har styret fastsatt et målnivå for ren kjernekapitaldekning for Pareto Bank på 16,2 % gjeldende fra utgangen av 2019.

RISIKOFORHOLD

Pareto Bank har en bevisst holdning til styring, kontroll og oppfølging av bankens samlede risikobilde. Styret kan konstatere at banken i 2018 ikke hadde vesentlige avvik, tap eller hendelser og anser at banken har en god risikostyring og internkontroll. Styret evaluerer minimum en gang årlig bankens retningslinjer, styrende dokumenter samt bankens risikoprofil og internkontroll. De viktigste risikoområder banken står overfor er:

Kredittrisiko: Kredittrisiko er den vesentligste risikoen Pareto Bank håndterer. Kredittrisiko er den risiko en bank har for at et låne- eller garantiengasjement går i mislighold, og for at kunden ikke oppfyller sine avtalte forpliktelser overfor banken. Bankens kredittrisiko påvirkes av den generelle økonomiske utviklingen og bankens håndverk ved innvilgelse og oppfølging av engasjementet.

Pareto Bank har et bevisst forhold til diversifisering av utlansporteføljen hva gjelder bransje, sikkerhet og størrelse på enkeltengasjementer. Banken søker å diversifisere mellom de ulike segmentene og å unngå risiko i bransjer hvor banken ikke har tilstrekkelig kompetanse eller er usikre på den generelle fremtidige risikoen.

Kredittpolicy og kredittstyringsdokumenter evalueres av styret minimum én gang årlig.

Banken har utarbeidet et risikoklassifiseringssystem for å kunne styre kredittrisikoen i tråd med bankens kredittpolicy. Dette danner grunnlag for bankens prismodell, som skal ivareta en riktig prising av risiko basert på debitors betjenings- og tilbakebetalingsevne, etablert sikkerhet for engasjementet og kapitalkrav. Risikoklassifisering benyttes i beregning av forventet tap etter IFRS 9.

Likviditetsrisiko: Likviditetsrisiko måler bankens evne til å møte kortsiktige forpliktelser og til å sikre langsiktig finansiering av bankens eiendeler. Pareto Bank har som mål å holde en lav til moderat likviditetsrisiko på både kort og lang sikt. Videre er det et mål for banken til enhver tid å ha en god likviditetsbuffer, som vil bestemmes av bankens utvikling og balansestruktur. Bankens innskuddssammensetning og evne til å utstede verdipapirer kan variere mer enn hos en gjennomsnittlig norsk bank. Dette tilsier at banken bør holde en noe høyere overskuddslikviditet enn gjennomsnittet av norske banker.

Styret har vedtatt rammer og prinsipper for styring av bankens likviditetsrisiko. Det gjennomføres stresstester og er utarbeidet et beredskap for mulige likviditetskriser, som testes årlig.

Bankens likviditetspolicy og likviditetsrammer evalueres av styret minimum én gang årlig.

Markedsrisiko: Markedsrisiko er risiko knyttet til bevegelser i markedspriser, som for eksempel renter, valutakurser og verdipapirpriser. Pareto Bank skal ikke ta egne posisjoner i rente- og valutamarkedet og skal fortløpende og i størst mulig grad avdekke oppstått eksponering. Eksponering mot rente- og valutarisiko blir løpende sikret eller avdekket. Eksponeringen skal være innenfor rammer og fullmakter gitt av styret.

Banken har interne rammer for den samlede renterisiko i norske kroner og valuta, og måler denne henholdsvis innenfor definerte løpetidsintervaller og på summen fra to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammen gjelder løpende og omfatter alle løpetider, alle finansielle instrumenter og alle valutaer.

Banken måler valutarisiko som bankens nettoposisjon i den enkelte valuta. I tillegg måler banken summen av nettoposisjonene i hver valuta som en bruttostørrelse uten netting mellom valutaer. Nettoposisjonene er omregnet til norske kroner. Banken stresstester valutaposisjonene ved å analysere resultateffekten av en markedsendring på 10 prosentpoeng for hver enkelt valuta og i alle valutaer samlet.

Banken vil ha risiko for endringer i markedsverdi på porteføljene av obligasjoner, sertifikater og fond som følge av generelle endringer i kredittspreader. Banken bruker en metode som bygger på metodikken i Solvens II for oppfølging og styring av kredittspreadrisiko. Banken skal ha en moderat risikospredning.

Det er etablert rammer som sikrer at porteføljen er diversifisert mot utstedere, sektorer og geografiske områder. Markedsrisikoen i porteføljene skal være moderat og porteføljen skal ha høy markedslivlikviditet. Hoveddelen av porteføljen skal ha en høy likviditet og vil kunne brukes som sikkerhet for lån i Norges Bank.

Operasjonell risiko: Bankens operasjonelle risiko oppstår som følge av systemfeil eller kontrollfeil som medfører at ledelsen hindres i å overvåke eller kontrollere de øvrige risiki eller at den normale transaksjonsbehandlingen hindres. Banken reduserer operasjonell risiko gjennom god styring og kontroll gjennom gode kontrollrutiner, godt etablert rutineverk og en egen risikokontroll- og compliance funksjon.

Andre risikoforhold: Banken vurderer løpende de endringer og krav banken står overfor som kan påvirke så vel resultat- som balanseutvikling.

SAMFUNNSANSVAR

Styret har fastsatt policy for etikk, samfunnsansvar og interessekonflikter. Dokumentet oppsummerer bankens overordnede verdigrunnlag og legger grunnlaget for de operasjonelle arbeidsrutiner for dette arbeidet i banken. Banken har dessuten utarbeidet en beskrivelse av hva som er hensikten med Pareto Bank. Denne formuleringen tjener som rettesnor for bankens arbeid med samfunnsansvar fremover.

Banken arbeider for øvrig kontinuerlig med å oppdatere og utvikle rutiner og retningslinjer for å sikre at banken har en bevissthet vedrørende sin rolle i samfunnet.

Det vises til bankens hjemmeside på www.paretobank.no for ytterligere informasjon.

MENNESKERETTIGHETER

Banken har sin virksomhet i Norge og møter ikke store utfordringer knyttet til menneskerettigheter i sin daglige virksomhet. Gjennom valg av produkter og leverandører ønsker banken å fremme støtte og respekt for anerkjente menneskerettigheter.

ARBEIDSTAKERRETTIGHETER OG SOSIALE FORHOLD

De ansatte er bankens viktigste ressurs. Trivsel på arbeidsplassen bidrar til at den enkelte yter sitt beste. Gjennom målrettet HMS-arbeid og kompetanse- og kulturbygging utvikler banken sine medarbeidere og bidrar til at banken fortsatt vil være en god og attraktiv arbeidsplass.

Utviklingen innenfor finansnæringen medfører stadig høyere krav til kunnskap og kompetanse. Det er derfor fokus på etterutdanning og kompetansehevede tiltak.

YTRE MILJØ

Utover eget forbruk av papir, energi og avfall forurenses banken ikke det ytre miljø. Banken ønsker å opptre ansvarlig i sitt forhold til klima og miljø der banken kan påvirke dette.

KORRUPSJON

Bankens policy for etikk, samfunnsansvar og interessekonflikter regulerer forhold som skal styrke bankens uavhengighet og integritet. Banken har i tillegg retningslinjer som skal bidra til å motvirke korrupsjon, hvitvasking samt tiltak mot virksomheter som ikke driver innenfor god forretningsskikk.

ORGANISASJON

Pareto Bank er en norsk forretningsbank med hovedkontor i Dronning Mauds gt. 3 i Oslo, hvor virksomheten drives fra.

Pareto Bank er en god arbeidsplass med høy etisk standard og gjensidig respekt mellom de ansatte. Banken har egne etiske retningslinjer for alle ansatte og tillitsvalgte. Disse omfatter forhold som gjelder taushetsplikt, habilitetsspørsmål, gaver og tjenester og handel med finansielle instrumenter. I tillegg har banken en kulturkode, som beskriver hva som er typisk for Pareto Bank og hva som skiller banken fra andre arbeidsplasser.

Pareto Bank er en arbeidsplass der det er likestilling mellom kvinner og menn. Selskapet hadde ved årsskiftet totalt 37 fast ansatte, hvorav 28 menn og 9 kvinner. Styret mener den faktiske tilstand når det gjelder likestilling er tilfredsstillende og at det ikke er nødvendig å iverksette spesielle tiltak. Banken har en HMS-ansvarlig.

Arbeidsmiljøet anses å være godt. Andelen sykefravær i 2018 har vært lavt og var på totalt 120 dager, tilsvarende 1,4 %. Det har ikke vært registrert noen skader eller ulykker i 2018.

Banken har etablert insentivordninger for bankens ansatte. Disse omfatter en ordning med kjøp av aksjer i Pareto Bank subsidiert med inntil kr 3.000 pr. ansatt pr. år. I 2018 valgte 25 ansatte å benytte seg av dette tilbudet.

Pareto Bank har en ordning for overskuddsdeling som er basert på oppnådd resultat etter skatt og egenkapitalavkastning etter skatt. Overskuddsdeling skjer dersom banken leverer en egenkapitalavkastning etter skatt utover et innslagspunkt fastsatt av bankens styre hvert år. For 2018 vedtok styret et innslagspunkt på 6,5 %. En andel av resultatet utover 6,5 % egenkapitalavkastning utdeles til bankens ansatte som variabel godtgjørelse.

Styret har besluttet å avsette kr 19,5 mill. inkl. arbeidsgiveravgift og feriepengene for å møte denne forpliktelsen for 2018. Deler av avsetningen er betinget av bankens resultatutvikling i perioden

2019 til 2022, og kan bli tilbakeført. Styret har lagt vekt på godt utført arbeid gjennom høy måloppnåelse, kvalitet og arbeidsinnsats. 80 % av utdelingen vil bli gjort i form av tildeling av aksjer, mens 20 % av utdelingen vil bli gjort i kontanter.

Godtgjørelsesutvalget utgått av styret skal sikre at banken har en godtgjørelsesordning som bidrar til å fremme og gi insentiver til god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking og å unngå interessekonflikter.

Styret retter en takk til bankens ansatte for en svært god innsats gjennom 2018.

STYRETS SAMMENSETNING

Styret består av Åsmund Skår (leder), Brita Eilertsen (nestleder), Camilla Wahl, Espen Lundaas, Per Kristian Spone og Petter Hellstrand Tinholt (ansattevalgt). Styret består av 4 menn og 2 kvinner. Mer informasjon om styret kan leses på www.paretobank.no/kontakt/.

I løpet av 2018 avholdt styret i banken 15 møter, hvorav 2 var ekstraordinære styremøter for behandling av større kredittengasjementer og for å behandle saker som var viktig for bankens strategi. På de ordinære møtene behandlet styret blant annet strategi og planer, risikostyring og internkontroll, godkjenning av ulike retningslinjer, rutiner, instruksjoner og bankens finansielle utvikling.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Styret forholder seg til Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) sin «Norsk anbefaling til eierstyring og selskapsledelse» og følger anbefalingen. Styret har vedtatt retningslinjer for Corporate Governance for å fremme målet om effektiv og målrettet ledelse av selskapet til beste for selskapets aksjonærer og interessenter over tid. Disse klargjør rolledelingen mellom aksjonærer, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen og gir grunnlag for hvordan selskapets mål blir satt, oppnådd og overvåket. Styret foretar også en årlig evaluering av sitt arbeid og sin arbeidsform.

Det vises til retningslinjer for Corporate Governance og redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse på bankens hjemmeside på www.paretobank.no for ytterligere informasjon.

FORTSATT DRIFT

Årsregnskapet for 2018 er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift. Styret bekrefter at denne forutsetning er tilstede. Etter styrets oppfatning gir det fremlagte regnskapet med resultat, balanse og tilhørende noter god informasjon om selskapets drift og stilling ved årsskiftet. Det har ikke vært vesentlige hendelser som påvirker resultat og de verdifuldinger som er gjort utover de hendelser som er

reflektert i årsregnskapet. For øvrig har det ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning for bedømmelsen av selskapet.

UTSIKTER FREMOMER

Pareto Bank har i 2018 levert bankens beste resultat noensinne. Lønnsomheten er god med en egenkapitalavkastning etter skatt på 15,0 %. Banken har det beste utgangspunktet for å levere lønnsom vekst innenfor sine kjerneområder fremover.

Nivået på markedsrenten Nibor steg i desember. Det vil føre til høyere kostnad på bankens verdipapirgjeld i første kvartal. Norges Bank ventes å sette opp renten opptil to ganger i løpet av 2019, og første gangen trolig i mars. Banken vil løpende vurdere behovet for å justere renten på sine utlån og innskudd.

Banken er aktiv i shipping- og offshoremekket for salg av bankens produkter, og fokuset er på norske selskaper og deres eiere, kurant tonnasje og strukturer med lav belåningsgrad. Aktiviteten på selskapsfinansiering er fortsatt god, og det forventes utlånsvekst fremover. Det arbeides videre med å bygge opp mer kjennskap til bankens produkttilbud blant mellomstore norske bedrifter. Banken tilbyr her et bredt spekter av

finansieringsløsninger, inkludert en digital løsning som raskt og enkelt gir bedrifter tilgang til arbeidskapital.

Prosjektilgangen innenfor eiendom er fortsatt god. Boligmarkedet synes balansert med et stabilt prisbilde i Oslo-området. Banken har en ordresreserve bestående av kreditter i arbeid og bevilgede kreditter som tilsier utlånsvekst i kommende kvartal. Tilgangen på kreditter innenfor næringseiendom er økende, og samarbeidet med Eiendoms kreditt AS gir økt konkurransekraft. Forretningene er konsentrert om Østlandet. Denne typen utlån har noe lenger durasjon enn lån til eiendomsutvikling og bidrar til å diversifisere bankens eiendomsseksponering.

Utlånsveksten var sterk i fjerde kvartal 2018. Ved inngangen til det nye året er det god kundeaktivitet, og det forventes at dette fortsetter, spesielt innenfor eiendomsområdet. Bankens utlånsprognose viser god tilgang på lønnsomme forretninger, og banken har kapital og kapasitet til videre vekst. Det er vanskelig å anslå utlånsvekst presist innen eiendomsutvikling. Utlånsvekst og sum utlån vil kunne variere fra kvartal til kvartal som følge av Pareto Banks rolle som prosjektbank. Banken sikter mot en utlånsvekst på fra kr 1,0 til 2,0 mrd. for 2019 og har en ambisjon om å levere en egenkapitalavkastning på rundt 15 %.

Oslo, 31.12.2018 / 27.02.2019

Styret i Pareto Bank ASA

Sign.

Åsmund Skår
Styrets leder

Sign.

Brita Eilertsen
nestleder

Sign.

Espen Lundaas
styremedlem

Sign.

Camilla Wahl
styremedlem

Sign.

Trine Høgås-Ellingsen
varastyremedlem

Sign.

Petter Hellestrand Tinholt
styremedlem

RESULTATREGNSKAP

(NOK 1.000)	Noter	2018	2017
Renteinntekter beregnet etter effektiv rentes metode		708 720	634 729
Andre lignende inntekter		44 062	45 618
Rentekostnader og lignende kostnader		198 408	173 382
Netto renteinntekter	5	554 374	506 966
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester		11 790	11 648
Provisjonskostnader og kostnader fra banktjenester		1 580	871
Inntekter av eierinteresser i tilknyttede selskaper	18	4 360	2 995
Netto gevinst/(tap) på fin.instrumenter til virkelig verdi	3,6,7	-5 917	18 152
Andre driftsinntekter		131	76
Netto andre driftsinntekter	6	8 784	32 000
Sum netto inntekter		563 158	538 966
Lønn og andre personalkostnader	8,9,10,35	74 562	76 621
Administrasjonskostnader		23 368	19 310
Ordinære avskrivninger	19,20	7 568	4 154
Andre driftskostnader		14 367	12 491
Sum driftskostnader før nedskrivninger og tap	8	119 866	112 576
Driftsresultat før nedskrivninger og tap		443 292	426 390
Nedskrivninger og tap på utlån og garantier	3,12	4 553	11 421
Driftsresultat før skatt		438 739	414 968
Skattekostnad	11	107 959	102 381
Årsresultat		330 779	312 587
Poster som ikke omklassifiseres til resultat			
Verdiendring av finansielle forpliktelser som kan henføres til egen kredittrisiko		0	0
Skatt		0	0
Årets utvidede resultat		0	0
Årets totalresultat		330 779	312 587
Resultat etter skatt per aksje (NOK) ordinær og utvannet		5,55	5,28

BALANSE

(NOK 1.000)	Note	31.12.2018	31.12.2017
Konter og fordringer på sentralbanker	14	68 065	61 014
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	14,16,29,31	251 526	295 533
Utlån til kunder	12,13,14,16,29	11 652 698	9 447 670
Sertifikater og obligasjoner	14,15,16,17,29	3 484 630	3 173 886
Finansielle derivater	14,15,25,26	13 684	11 611
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	14,15,17	52 413	41 192
Eierinteresser i tilknyttede selskaper	18	37 459	35 970
Immaterielle eiendeler	19	35 107	30 202
Utsatt skattefordel	11	7 574	2 782
Varige driftsmidler	20	3 144	3 200
Andre eiendeler		313	346
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter		337	563
Eiendeler		15 606 952	13 103 969

(NOK 1.000)		31.12.2018	31.12.2017
Innskudd fra kredittinstitusjoner	14,16	150	200 245
Innskudd fra kunder	14,15,16,21	7 622 723	7 083 931
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	14,15,16,22	5 011 109	3 250 201
Finansielle derivater	14,15,25,26	46 970	45 981
Betalbar skatt	11	110 342	92 029
Annen gjeld	24	5 080	6 328
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	24	32 339	29 097
Ansvarlig lånekapital	14,16,23	270 432	270 246
Gjeld		13 099 145	10 978 059
Aksjekapital	36	703 436	703 436
Overkurs		424 615	424 615
Fond for urealiserte gevinster		8 313	11 405
Annen egenkapital		1 171 443	936 454
Fondsobligasjonslån		200 000	50 000
Egenkapital	28	2 507 807	2 125 910
Gjeld og egenkapital		15 606 952	13 103 969

Betingede forpliktelser	29	257 102	348 789
--------------------------------	----	----------------	----------------

Oslo, 31.12.2018 / 27.02.2019
 Styret i Pareto Bank ASA

Sign.
Åsmund Skår
 Styrets leder

Sign.
Brita Eilertsen
 nestleder

Sign.
Espen Lundaas
 styremedlem

Sign.
Camilla Wahl
 styremedlem

Sign.
Trine Høgås-Ellingsen
 varestyremedlem

Sign.
Petter Hellestrand Tinholt
 styremedlem

ENDRING I EGENKAPITALEN

(NOK 1.000)	Aksje- kapital	Overkurs	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	Aksjonærenes egenkapital	Fonds- obligasjons- lån	Egenkapital
Egenkapital pr 01.01.2017	703 436	424 615	7 746	689 365	1 825 162	160 000	1 985 162
Årsresultat			3 658	308 929	312 587		312 587
Årets utvidede resultat							
Årets totalresultat			3 658	308 929	312 587		312 587
Utbetalte renter fondsobligasjonslån				-4 294	-4 294		-4 294
Spart skatt på renter fondsobligasjonslån				1 073	1 073		1 073
Utbetalt utbytte				-58 620	-58 620		-58 620
Innfridd fondsobligasjonslån						-110 000	-110 000
Egenkapital pr. 31.12.2017	703 436	424 615	11 404	936 454	2 075 909	50 000	2 125 909
Implementeringseffekt IFRS 9 (etter skatt)				-76	-76		-76
Egenkapital pr. 01.01.2018	703 436	424 615	11 404	936 378	2 075 833	50 000	2 125 833
Årsresultat			-3 091	333 870	330 779		330 779
Årets utvidede resultat							
Årets totalresultat			-3 091	333 870	330 779		330 779
Utbetalte renter fondsobligasjonslån				-6 685	-6 685		-6 685
Spart skatt på renter fondsobligasjonslån				1 671	1 671		1 671
Utbetalt utbytte				-93 792	-93 792		-93 792
Nytt fondsobligasjonslån					0	150 000	150 000
Egenkapital pr. 31.12.2018	703 436	424 615	8 313	1 171 443	2 307 807	200 000	2 507 807

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(NOK 1.000)	2018	2017
Renteinnbetalinger fra sentralbanker og kredittinstitusjoner	4 804	3 019
Inn-/utbetalinger av innskudd fra kunder	524 092	-552 617
Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-73 947	-103 230
Inn-/utbetalinger på lån til kunder	-2 192 853	-680 645
Renteinnbetalinger på lån til kunder	683 809	611 990
Inn-/utbetalinger av innskudd fra kredittinstitusjoner	-200 095	196 112
Renteutbetalinger på innskudd fra kredittinstitusjoner	-926	824
Inn-/utbetalinger på sertifikater og obligasjoner	-318 235	144 620
Renteinnbetalinger på sertifikater og obligasjoner	50 084	42 167
Inn-/utbetaling finansielle derivater	-7 001	9 442
Provisjonsinnbetalinger	11 921	11 719
Provisjonsutbetalinger	-1 580	-871
Utbetalinger til drift	-111 365	-114 036
Betalt skatt	-92 850	-63 172
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-1 724 144	-494 677
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-892	- 2 987
Utbetalinger ved kjøp av immatrielle eiendeler	-11 527	-8 920
Inn-/utbetalinger på aksjer, andeler og andre verdipapirer	-8 349	-59 762
Netto kontantstrøm investeringsaktiviteter	-20 769	-71 669
Utbetalinger ved tilbakebetaling av fondsobligasjon	0	-109 464
Utstedelse av fondsobligasjonslån	149 756	0
Innbetalinger ved utstedelse/salg verdipapirgjeld	1 758 670	367 309
Renteutbetalinger av verdipapirgjeld	-91 323	-67 297
Renteutbetalinger ansvarlig lånekapital	-9 143	-9 090
Renteutbetalinger fondsobligasjonslån	-6 211	-4 294
Utbetaling av utbytte	-93 792	-58 620
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	1 707 956	118 544
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-36 956	-447 802
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr. 01.01	356 547	804 349
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter*	319 591	356 547

* Kontanter og kontantekvivalenter er definert som fordringer på kredittinstitusjoner og sentralbanker uten avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist.

NOTE 1: GENERELL INFORMASJON

Pareto Bank ASA er en norsk forretningsbank med hovedkontor i Dronning Mauds gt. 3 i Oslo. Regnskapet ble vedtatt av styret 27. februar 2019.

NOTE 2: SAMMENDRAG AV DE VIKTIGSTE REGNSKAPSPRINSIPPENE

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av regnskapet. Disse prinsippene er benyttet konsistent i alle perioder presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

2.1 Rammeverk for regnskapsavleggelsen

Årsregnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards og tilhørende fortolkninger som fastsatt av EU og trådt i kraft per 31. desember 2018, samt de ytterligere norske opplysningskravene som følger av regnskapsloven herunder årsregnskapsforskriften for banker, finansieringsforetak m.m.

Regnskapet er utarbeidet basert på historisk kost prinsippet med følgende modifikasjoner:

- Finansielle derivater, som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- Sertifikater og obligasjoner, som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- Aksjer og andeler i fond, som måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- Fastrenteinnskudd, som måles til virkelig verdi

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i høy grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for regnskapet, er beskrevet i note 3.

2.2 Nye og endrede standarder som er tatt i bruk av banken i 2018/Endringer av regnskapsprinsipper og opplysninger

Banken har tatt i bruk følgende standarder og endringer i standarder med effekt fra 1. januar 2018.

IFRS 9 – Financial instruments

Banken har anvendt IFRS 9 og IFRS 7R, som gjelder for årsperioder som begynner 1. januar 2018, for første gang.

Som tillatt i overgangsbestemmelsene i IFRS 9 har banken valgt å ikke omarbeide sammenligningstall. Derfor er sammenligningstall for 2017, rapportert i henhold til IAS 39, ikke sammenlignbar med informasjonen presentert for 2018. Forskjeller som oppstår ved overgangen til IFRS 9, er ført direkte mot annen egenkapital pr. 1. januar 2018.

Endringer i klassifisering og måling

Klassifisering og måling av finansielle eiendeler etter IFRS 9, bortsett fra egenkapitalinstrumenter og derivater, vurderes ut fra en kombinasjon av enhetens forretningsmodell for styring av eiendelene og instrumentets kontraktsmessige kontantstrømskarakteristikker.

Målekategoriene for finansielle eiendeler etter IAS 39 (virkelig verdi over resultat, tilgjengelig for salg, holdt til forfall og amortisert kost) er erstattet av:

- Gjeldsinstrumenter til amortisert kost
- Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader, med gevinster eller tap resirkulert over resultatet ved fraregning
- Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader, uten resirkulering av gevinster eller tap ved fraregning
- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

Regnskapsføring av finansielle forpliktelser er stort sett uendret, med unntak av at forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi skal endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over andre inntekter og kostnader uten resirkulering. Dette gjelder bankens fastrenteinnskudd.

Reglene om innregning og fraregning er ikke endret.

Endringer i nedskrivningsmodell

Nedskrivningsreglene under (IAS 39) var basert på en «incurred loss» modell, det vil si tapsavsetninger er betinget av at det foreligger objektive bevis på at ett verdifall har inntruffet på balansedagen mens en under IFRS 9 skal avsette for forventet tap. De nye prinsippene gjelder for finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter, og som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer ført over andre inntekter og kostnader. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter og leasefordringer omfattet. Måling av nedskrivning for forventet tap avhenger av om kredittrisiko har økt vesentlig siden førstegangsinnregning. Ved førstegangsinnregning, og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, er nedskrivningene basert på 12 måneders forventet tap («trinn 1»). Dersom kredittrisiko har økt vesentlig siden førstegangsinnregning men det ikke foreligger objektivt bevis for verdifall, er nedskrivningene basert på forventet tap over levetid («trinn 2»). Dersom det foreligger objektive bevis for verdifall er nedskrivningene også basert på forventet tap over levetid («trinn 3»), men mens renteinntekter for finansielle eiendeler i trinn 1 og trinn 2 beregnes ved hjelp av den effektive rentemetoden på den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi beregnes renteinntekter for finansielle eiendeler i trinn 3 basert på den finansielle eiendelens amortiserte kost.

Uavhengig av dette kan en anta at kredittrisiko ikke har økt vesentlig siden førstegangsinnregning dersom det finansielle instrumentet anses å ha en lav kredittrisiko på rapporteringstidspunktet. Banken har benyttet unntaket om lav kredittrisiko for balansepostene «Kontanter og fordringer på sentralbanker» og «Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner».

Akkumulert forventet tap i «trinn 1» og «trinn 2» erstatter nåværende gruppeavskrivninger. De individuelle tapsavsetningene i IAS 39 er ikke endret som følge av overgangen til IFRS 9 («trinn 3»).

Opplysninger om effektene av overgangen til IFRS 9 er beskrevet i note 38.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter omhandler inntektsføring. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte ytelsesplikter. En ytelsesplikt kan være en vare eller en tjeneste. Inntekt regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. Overgangen til IFRS 15 har ikke hatt vesentlig effekt på bankens regnskap.

2.3 Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor banken ikke har valgt tidlig anvendelse

En rekke nye standarder, endringer til standardene og fortolkninger er pliktige for fremtidige årsregnskap. Blant de som banken har valgt ikke å anvende tidlig, er de vesentligste opplyst om nedenfor.

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 Leieavtaler trer i kraft 1. januar 2019 og erstatter gjeldende IAS 17 Leieavtaler. Standarden vil resultere i at flere leieavtaler enn tidligere blir balanseført, ettersom skillet mellom operasjonell og finansiell leasing er fjernet. Under denne standarden, er retten til å bruke en leid gjenstand en eiendel og forpliktelsen til å betale leie en gjeld som skal balanseføres. Unntakene er kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi.

Den regnskapsmessige behandlingen for utleiere vil ikke bli vesentlig endret. Banken har analysert alle leieavtaler for å sikre seg at de oppfyller kriteriene som leieavtaler i henhold til IFRS 16 og det er kun en husleieavtale på kontorbygg som faller inn under den nye standarden. Videre har banken valgt modifisert retrospektiv tilnærming og tar hele effekten av overgangen mot åpningsbalansen 1. januar 2019.

Bankens leieforhold opphører uten oppsigelse 13.07.2020. Banken har beregnet effekten av IFRS 16 på åpningsbalansen per 1 januar 2019 som uvesentlig.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på bankens regnskap.

2.4 Omregning av transaksjoner i utenlandsk valuta

Regnskapet presenteres i norske kroner (NOK) som også er bankens funksjonelle valuta. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til kurs på balansedagen. Verdiendringer som følge av endret kurs mellom transaksjons- og balansedag resultatføres.

2.5 Gjensalgavtaler

Kjøp av verdipapirer med avtale om tilbakesalg klassifiseres som utlån til og fordringer på kunder. Differansen mellom kjøp og salgpris periodiseres som renteinntekt.

2.6 Finansielle instrumenter

2.6.1 Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser balanseføres på det tidspunkt Pareto Bank blir part i instrumentets kontraktsmessige betingelser. Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på avtaletidspunktet. Finansielle eiendeler fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og Pareto Bank i hovedsak har overført risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er oppfylt, kansellert eller utløpt.

2.6.2 Klassifisering og etterfølgende måling

Finansielle eiendeler – prinsipp gjeldende fra 1. januar 2018.

Finansielle eiendeler

Finansielle eiendeler blir ved første gangs innregning klassifisert i en av følgende målekategorier:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi over resultatet

En finansiell eiendel måles til amortisert kost hvis begge følgende kriterier er oppfylt og den finansielle eiendelen ikke er utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»):

- den finansielle eiendelen innehas i en forretningsmodell hvis formål er å holde finansielle eiendeler for å motta kontraktsregulerte kontantstrømmer («forretningsmodell kriteriet»), og
- kontraktsvilkårene for den finansielle eiendelen fører på bestemte tidspunkter til kontantstrømmer som utelukkende er betaling av avdrag og renter på utestående hovedstol («kontantstrømkriteriet»).

Forretningsmodellkriteriet

Banken vurderer målet med en forretningsmodell der en eiendel holdes på porteføljnivå, fordi dette best reflekterer måten virksomheten styres på, og informasjon er gitt til ledelsen. Informasjonen som vurderes inkluderer:

- uttalte retningslinjer og mål for porteføljen og driften av disse retningslinjene i praksis. Spesielt om ledelsens strategi og målsetning er å holde eiendelen for å inndrive kontraktsmessige kontantstrømmer, opprettholde en bestemt renteprofil, matching av durasjon mellom finansielle eiendeler og tilsvarende finansielle forpliktelser som benyttes for å finansiere disse eiendelene eller realisere kontantstrømmer gjennom salg av eiendelene;
- hvordan porteføljens avkastning vurderes og rapporteres til bankens ledelse;
- risikoene som påvirker forretningsmodellens ytelse (og de finansielle eiendelene som holdes innenfor denne forretningsmodellen) og hvordan disse risikoene styres;
- hvordan lederne kompenseres - f.eks. om kompensasjon er basert på virkelig verdi av de forvaltede eiendelene eller de kontraktsmessige kontantstrømmene samlet og frekvens, volum og tidspunkt for salg i tidligere perioder, årsakene til slik salg og forventninger til fremtidig salgsaktivitet. Informasjonen om salgsaktivitet vurderes imidlertid ikke isolert, men som en del av en samlet vurdering av hvordan selskapets uttalte mål for styring av de finansielle eiendelene oppnås og hvordan kontantstrømmer realiseres.

Vurdering av forretningsmodell er basert på rimelige forventede scenarier uten hensyn til «worst case» eller «stress case» scenarier. Dersom kontantstrømmer etter førstegangsinnregning realiseres på en måte som er forskjellig fra selskapets opprinnelige forventninger, endres ikke klassifiseringen av de resterende finansielle eiendelene i den aktuelle forretningsmodellen, men en inkorporerer slik informasjon ved vurdering av nye ustedte eller nyanskaffede finansielle eiendeler fremover.

Kontantstrømskriteriet

I denne vurderingen defineres hovedstol som virkelig verdi av den finansielle eiendelen ved første gangs innregning. «Rente» er definert som vederlag for tidsverdien av penger og for kredittrisiko knyttet til utestående hovedstol i en bestemt tidsperiode og for andre grunnleggende utlånsrisikoer og kostnader (f.eks. likviditetsrisiko og administrasjonskostnader), samt fortjenestemargin.

Ved vurderingen av om kontraktsmessige pengestrømmer utelukkende er utbetaling av avdrag og renter på utestående hovedstol, vurderer banken kontraktsbetingelsene i instrumentet. Dette inkluderer å vurdere om den finansielle eiendelen inneholder en kontraktsklausul som kan endre tidspunktet eller størrelsen av kontraktsmessige kontantstrømmer slik at den ikke vil oppfylle denne betingelsen. Ved vurderingen vurderer selskapet:

- betingede hendelser som ville endre beløp og tidspunkt for kontantstrømmer;
- innflytelse funksjoner;
- forskuddsbetaling og utvidelsesvilkår
- vilkår som begrenser selskapets krav på kontantstrømmer fra spesifiserte eiendeler (f.eks. periodisk tilbakestilling av renter;
- vilkår som endrer vurdering av tidsverdien av penger - f.eks. periodisk tilbakestilling av renter.

Banken har vurdert alle sine instrumenter som måles til amortisert kost i forhold til reglene ovenfor og mener instrumentene tilfredsstillende kriteriene.

Alle andre finansielle eiendeler måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dvs.

- eiendeler med kontraktsmessige kontantstrømmer som ikke oppfyller kontantstrømkriteriet; og/eller
- eiendeler som holdes i en annen forretningsmodell enn holdt for å inndrive kontraktsmessige kontantstrømmer; eller
- eiendeler utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»).

Banken kan utpeke et gjeldsinstrument som oppfyller kriteriene for å måles til amortisert kost til virkelig verdi over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer inkonsistens i måling («accounting mismatch»). Denne opsjonen var også gjeldene under IAS 39.

Nedskrivningsmodell

Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kreditttap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 gjelder for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring, er avsetningene basert på 12-måneders forventet tap («trinn 1»). 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning men det ikke foreligger objektive bevis på tap, er avsetningene basert på forventet tap over hele levetiden («trinn 2»). Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig og det foreligger objektive bevis på verdifall (mislighold), avsettes for forventet tap over levetiden («trinn 3»).

Uavhengig av dette kan en anta at kredittrisiko ikke har økt vesentlig siden førstegangsinnregning dersom det finansielle instrumentet anses å ha en lav kredittrisiko på rapporteringstidspunktet. Banken har benyttet unntaket om lav kredittrisiko for balansepostene «Kontanter og fordringer på sentralbanker» og «Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner».

Ved vurdering av hva som utgjør en vesentlig økning i kredittrisiko har banken, i tillegg til standardens presumpsjon om at finansielle eiendeler som har kontantstrømmer som er forfalt i mer enn 30 dager er utsatt for vesentlig økt kredittrisiko, lagt til grunn kvalitative og kvantitative indikatorer.

Ved vurdering av hva som utgjør mislighold har banken lagt til grunn standarden presumpsjon på at det foreligger et mislighold hvis de kontraktuelle kontantstrømmene er mer enn 90 dager etter forfall og/eller for kunder hvor det foreligger objektive indikasjoner på verdifall som følge av én eller flere hendelser som har funnet sted etter førstegangsinnregning av eiendelen (en «tapshendelse») og tapshendelsen(e) har innvirkning på de estimerte framtidige kontantstrømmene til den finansielle eiendelen eller gruppen av finansielle eiendeler som kan estimeres på en pålitelig måte.

Et engasjement migrerer til ett lavere trinn når vilkårene for den opprinnelige migreringen ikke lenger er tilstede.

Ved bankens beregninger av forventet tap har en hensyntatt fremadskuende informasjon (makro scenarier).

Nedskrivningsmodellen er nærmere beskrevet i note 12: Tap på utlån og garantier.

Konstatering av tap

Konstatering av tap (fraregning av balanseført verdi) foretas når banken ikke har rimelige forventninger om å gjenvinne et engasjement i sin helhet eller en del av den. Kriterier når dette skal gjøres er blant annet:

- Avsluttet konkurs i selskaper med begrenset ansvar
- Stadfestet akkord/gjeldsforhandlinger
- Avvikling for øvrige selskaper med begrenset ansvar
- Avsluttet bo ved dødsfall
- Ved rettskraftig dom
- Sikkerheter er realisert

Engasjementet vil normalt legges på langstidsovervåking i tilfelle debitor igjen skulle bli søkegod.

Modifikasjon

Når de kontraksregulerte kontantstrømmene fra en finansiell eiendel blir reforhandlet eller på annen måte endret, og reforhandlingen eller endringen ikke fører til fraregning av den finansielle eiendelen, beregnes den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi på nytt og det innregnes en endringsgevinst

eller et endringstap i resultatet. Den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi beregnes på nytt som nåverdien av de reforhandlede eller endrede kontraksregulerte kontantstrømmene, diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eventuelle påløpte kostnader eller honorarer justerer den endrede finansielle eiendelens balanseførte verdi og nedskrives over den endrede finansielle eiendelens gjenværende levetid.

Finansielle eiendeler – prinsipp gjeldende før 1. januar 2018

Finansielle eiendeler

Finansielle eiendeler blir ved første gangs innregning klassifisert i en av følgende kategorier:

Finansielle eiendeler:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.
- Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet:

Innenfor denne kategorien kan tilordningen være pliktig eller bestemt (utpekt) regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. I den første kategorien inngår bankens finansielle derivater med mindre de er en del av en sikring samt aksjer og andeler. Den andre kategorien omfatter finansielle eiendeler som er utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»).

Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost:

Utlån og fordringer er finansielle eiendeler som ikke er derivater og som har faste eller bestembare betalinger, og som ikke omsettes i et aktivt marked.

Nedskrivningsmodell for eiendeler som måles til amortisert kost

Dersom objektive bevis for verdifall på utlån kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med eiendelens internrente. Internrenten som benyttes, er eiendelens internrente før objektive bevis for verdifall blir identifisert. Objektive bevis for verdifall omfatter vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraksbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandling eller der andre konkrete forhold har inntruffet. Nedskrivning reduserer utlånets regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres under «Nedskrivninger og tap på utlån og garantier». Renter beregnet etter internrentemetoden på nedskrevet verdi av eiendelen inngår i «Netto renteinntekter».

Utlån vurderes også gruppevis. Dersom det foreligger objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall foretas det nedskrivning.

Finansielle forpliktelser

Etter både IAS 39 og IFRS 9 blir finansielle forpliktelser klassifisert som senere målt til amortisert kost, bortsett fra:

- Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet: Denne klassifiseringen gjelder derivater og finansielle forpliktelser utpekt som sådan ved første innregning. Selskapet har utpekt visse forpliktelser som virkelig verdi over resultatet, fordi det reduserer eller eliminerer inkonsistens i måling («accounting mismatch»)
- Finansielle garantier og lånetilsagn

Andre finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost: Kategorien omfatter innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner uten rentebinding og andre finansielle forpliktelser, som ikke er bestemt som forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Utstedte finansielle garantier

Kontrakter som medfører at banken må godtgjøre innehaveren for et tap som følge av at en spesifikk debitor unnlater å betale i samsvar med betingelsene i et gjeldsinstrument, klassifiseres som utstedte finansielle garantier. Provisjonsinntekter føres over garantiens løpetid under «Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester». Verdiendringer som følge av kredittengasjementer som er nedskrevet, er bokført under «Nedskrivninger og tap på utlån og garantier». Forventet tap beregnet under IFRS 9 er balanseført under «Avsetninger for forpliktelser».

Presentasjon, klassifisering og måling i balanse og resultatregnskap

Tabellen under viser og sammenligner presentasjon, klassifisering og etterfølgende måling per balansepost etter IAS 39 (før 1 januar 2018) og etter IFRS 9 (etter 1 januar 2018):

	IAS 39	IFRS 9
	Målekategori	Målekategori
Finansielle eiendeler		
Kontanter og fordringer på sentralbanker	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost
Utlån til kunder	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Aksjer og andeler i fond	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)

Finansielle forpliktelser

Innskudd fra kredittinstitusjoner	Amortisert kost	Amortisert kost
Innskudd fra kunder - fast rente	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (Utpekt)*
Innskudd fra kunder - flytende rente	Amortisert kost	Amortisert kost
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Amortisert kost	Amortisert kost
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Ansvarlig lånekapital	Amortisert kost	Amortisert kost

* Endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over utvidet resultat.

Som det fremgår av tabellen over, er det ingen endringer i presentasjon, klassifisering og måling av finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelser, med unntak av at for fastrenteinnskudd utpekt regnskapsført til virkelig verdi hvor en etter IFRS 9 skal presentere endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko over utvidet resultat. Det følger videre at banken har benyttet seg av virkelig verdi opsjonen for sertifikater og obligasjoner samt innskudd fra kunder med rentebinding (fastrenteinnskudd). Banken har klassifisert disse finansielle eiendeler i denne kategorien for i vesentlig grad å redusere inkonsistens i måling («accounting mismatch»). Den viktigste årsak til at et regnskapsmessig misforhold ellers ville oppstått er at alle finansielle derivater skal måles til virkelig verdi og at disse i utstrakt bruk benyttes for økonomisk sikring av markedsrisiko.

Finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelse til virkelig verdi og transaksjonskostnader resultatføres. Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet måles i etterfølgende perioder til virkelig verdi.

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan byttes i, eller en forpliktelse kan gjøres opp i mellom uavhengige parter. Ved beregning legges forutsetning om fortsatt drift til grunn og avsetning for kredittrisiko i instrumentet blir inkludert ved verdsettelsen.

For finansielle instrumenter der motsvarende markedsrisiko kan påvises med tilstrekkelig sannsynlighet, benyttes midtkurser på balansedagen. Øvrige finansielle eiendeler og forpliktelser verdsettes til henholdsvis kjøps- og salgskurser. For finansielle instrumenter der det er mulig å fremskaffe eksterne observerbare

priser, kurser eller volatiliteter og disse prisene representerer faktiske og hyppige markedstransaksjoner, benyttes den noterte prisen innhentet fra enten en børs eller megler. I den grad det ikke er notert priser for instrumentet, dekomponeres instrumentet, og verdsettes på bakgrunn av priser på de enkelte komponentene. Dette omfatter de fleste derivater som valutaterminer og renteswapper samt sertifikater og obligasjoner.

For øvrige finansielle instrumenter som innskudd fra kunder med rentebinding, beregnes kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente inklusive en kredittrisikomargin på balansetidspunktet.

Gevinst og tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi inkluderer virkelig verdi gevinster og tap fra:

- Derivater («dirty value»)
- Sertifikater og obligasjoner («clean value»)
- Aksjer og andeler
- Innskudd fra kunder – fast rente («clean value»)

Gevinst og tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi inkluderes i «Netto gevinster/(tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi». Fra 1. januar 2018 presenteres gevinster eller tap som følge av et foretaks egen kredittrisiko på gjeld utpekt til virkelig verdi over resultatet (det vil si fastrenteinnskudd) i «utvidet resultat» uten senere omklassifisering i resultatregnskapet.

Renteinntekter og rentekostnader på rentebærende finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi over resultatet inkluderes i henholdsvis «Andre lignende inntekter» og «Rentekostnader og lignende inntekter» i resultatregnskapet basert på kontraktuelle renter.

Finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost

Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonskostnader. Andre forpliktelser regnskapsført til amortisert kost balanseføres første gang til virkelig verdi med fradrag for transaksjonskostnader.

Renteinntekter og -kostnader inkluderes i henholdsvis «Renteinntekter beregnet etter effektiv rentes metode» og «Rentekostnader og lignende kostnader» i resultatregnskapet. I henhold til både IFRS 9 og IAS 39 beregnes renteinntekter og rentekostnader ved bruk av effektiv rente (EIR) - metoden (internrenten) for alle finansielle instrumenter målt til amortisert kost. Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader som ikke betales av kunden. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmene neddiskontert med internrenten.

I henhold til IAS 39, når en finansiell eiendel eller en gruppe av tilsvarende finansielle eiendeler er nedskrevet som følge av nedskrivning, regnskapsføres renter ved bruk av den rentesatsen som benyttes til å diskontere fremtidige kontantstrømmer for å måle verdifallet.

I henhold til IFRS 9 beregnes renteinntekter for finansielle eiendeler i trinn 1 og trinn 2 ved hjelp av den effektive rentemetoden på den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi, mens renteinntekter for finansielle eiendeler i trinn 3 beregnes basert på den finansielle eiendelens amortiserte kost.

2.7 Nettopresentasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser presenteres netto i balansen bare når det er en ubetinget motregningsrett som kan håndheves juridisk og en har til hensikt å gjøre opp netto eller realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen samtidig.

2.8 Varige driftsmidler

Materielle eiendeler er klassifisert som varige driftsmidler og vurderes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer utgifter direkte relatert til anskaffelsen. Reparasjoner og vedlikehold kostnadsføres løpende i resultatregnskapet. Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet brukstid. Inventar etc. avskrives over 2 - 5 år og EDB-utstyr over inntil 2 - 3 år. Eiendelenes restverdier og brukstider vurderes årlig og justeres om nødvendig. Det vurderes også løpende hvorvidt det foreligger behov for nedskrivning.

2.9 Immaterielle eiendeler

Kjøpt programvare/-lisenser og bankens tilknytning til norsk infrastruktur for betalingsformidling er klassifisert som immaterielle eiendeler og balanseføres til anskaffelseskost med tillegg av utgifter til å gjøre programvaren klar til bruk. Disse avskrives i samsvar med avtalenes varighet og eiendelens forventede økonomiske levetid. Utvikling av programvare balanseføres og dersom verdien vurderes som vesentlig og forventes å ha varig verdi, avskrives denne over anslått levetid. Eiendelenes restverdier og brukstider vurderes årlig og justeres om nødvendig. Det vurderes også løpende hvorvidt det foreligger behov for nedskrivning.

2.10 Pensjoner

Banken har innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte, og ordningen ivaretas av et livselskap. Banken betaler et årlig tilskudd til den enkelte ansattes kollektive pensjonssparing. I 2018 har tilskuddet ligget på 6 % av lønn mellom 1 og 7,1 G, og 9 % av lønn mellom 7,1 og 12 G. Fra 2019 er innbetalingssetningene økt til 7 % for 0 G til 7,1 G og 15 % for 7,1 G til 12 G. Banken har ingen ytterligere forpliktelser etter at det årlige innskuddet er betalt. Premie inklusive arbeidsgiveravgift kostnadsføres direkte.

2.11 Skatter

Årets skattekostnad omfatter betalbar skatt for inntektsåret samt endring i utsatt skatt på midlertidige forskjeller. Midlertidige forskjeller er forskjeller mellom balanseposters regnskapsførte og skattemessige verdi. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skatteregler som gjelder på balansedagen og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten skal gjøres opp. Utsatt skattefordel blir balanseført i den grad det er sannsynlig at den vil kunne benyttes mot fremtidig skattepliktig inntekt.

2.12 Utbytte

Foreslått utbytte inngår som del av egenkapitalen inntil det er besluttet på generalforsamlingen. Foreslått utbytte inngår ikke i beregning av kapitaldekningen.

2.13 Leieavtaler

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Pareto Bank har kun operasjonelle leieavtaler. Leiekostnader kostnadsføres lineært over leieperioden.

2.14 Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er selskaper der banken har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt der konsernet har mellom 20 og 50 % av stemmerettene. Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Investeringen regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost, og bankens andel av resultatet i etterfølgende perioder inntektsføres eller kostnadsføres. Balanseført beløp inkluderer eventuell implisitt goodwill identifisert på kjøpstidspunktet.

2.15 Fondsobligasjonslån

Evigvarende fondsobligasjonslån hvor utsteder har en ubetinget rett til ikke å betale rente klassifiseres som egenkapital. Netto utbetalte renter presenteres som fradrag i aksjonærenes egenkapital

2.16 Kontantstrømpoppstilling

Kontantstrømpoppstilling er utarbeidet ved bruk av direkte metode.

2.17 Hendelser etter balansedagen

Informasjon som fremkommer etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen, vil inngå i grunnlaget for vurdering av regnskapsestimater i regnskapet og vil således være hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom disse er vesentlige. Bankens regnskapsavleggelse vil i noen grad være basert på estimater og skjønnsmessige vurderinger. Disse er basert på historisk erfaring, og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlig på balansedagen. De regnskapsmessige estimatene vil sjelden være fullt ut i samsvar med endelig utfall, og representerer en risiko for fremtidige vesentlige endringer i balanseført verdi på finansielle instrumenter.

NOTE 3 REGNSKAPSESTIMATER OG SKJØNNMESSIGE VURDERINGER

Anvendelse av estimater

Bankens regnskapsavleggelse vil i noe grad være basert på estimater og skjønnsmessige vurderinger. Disse er basert på historisk erfaring, og forventninger om fremtidig hendelser som anses være sannsynlig på balansedagen. De regnskapsmessige estimatene vil sjelden være fullt ut i samsvar med endelig utfall, og representerer en risiko for fremtidige vesentlige endringer i balanseført verdi på finansielle instrumenter og immaterielle eiendeler.

Verdimåling til virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan byttes i, eller en forpliktelse kan gjøres opp i mellom uavhengige parter. Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked, fastsettes ved bruk av verdsettelsesteknikker. Banken vurderer og bruker metoder og forutsetninger som så langt som mulig, er basert på markedsforholdene på balansedagen. Dette omfatter bankens beholdning av sertifikater og obligasjoner, finansielle derivater samt innskudd og utlån med rentebinding. Metoder og forutsetninger for beregning av virkelig verdi er forøvrig beskrevet i bankens regnskapsprinsipper og note 15 i årsregnskapet.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal en måle forventet kredittap på en måte som gjenspeiler et objektivt sannsynlighetsveid beløp som fastsettes ved å vurdere en rekke mulige utfall, tidsverdien av penger og rimelige og dokumenterbare opplysninger knyttet til fortid, nåtid og fremtidige økonomiske forhold.

Metoden for måling av forventet kredittap avhenger av om kreditttrisikoen har økt vesentlig siden førstegangsinnregning da dette vil være avgjørende for hvorvidt nedskrivningene baseres på 12 måneders forventet tap eller forventet tap over levetiden.

Dette innebærer at beregningene vil være basert på skjønn blant annet knyttet til hvordan en definerer hva som utgjør en vesentlig økning i kredittisiko og hvordan en hensyntar fremtidsrettet informasjon. Modellen for beregning av forventet tap er beskrevet i note 12 hvor banken også ha foretatt sensitivitetsberegninger knyttet til effekten av fremtidsrettet informasjon.

Utlånsporteføljen har historisk lave tap, og har generelt gode sikkerheter.

Det vises også til bankens regnskapsprinsipper.

Andre forhold

Banken er ikke part i noen rettstvister.

NOTE 4: SEGMENTER

Utfra bankens størrelse og satsningsområder er alle kredittaktiviteter samlet i et kredittområde. Pareto Bank styrer og følger opp kredittaktivitetene som et samlet forretningsområde.

NOTE 5: NETTO RENTEINNTEKTER

(NOK 1.000)	2018	2017
Renteinnt. og lign.innt. av utlån til og fordr. på sentralbanker, amortisert kost	375	293
Renteinnt. og lign.innt. av utlån til og fordr. på kredittinst., amortisert kost	5 485	2 901
Renteinnt. og lign.innt. av utlån til og fordr. på kunder, amortisert kost	702 860	631 536
Renteinntekter beregnet etter effektiv rentes metode	708 720	634 729
Renteinnt. og lign.innt. av sertifikater og obligasjoner, virkelig verdi	44 062	45 606
Andre renteinntekter og lignende inntekter	0	12
Andre lignende inntekter	44 062	45 618
Rentekostn. og lign. kostn. på gjeld til finansinst., amortisert kost	926	824
Rentekostn. og lign. kostn. på innskudd fra kunder, virkelig verdi	36 393	26 977
Rentekostn. og lign. kostn. på innskudd fra kunder, amortisert kost	52 253	66 002
Rentekostn. og lign. kostn. på verdipapirgjeld, virkelig verdi	446	446
Rentekostn. og lign. kostn. på verdipapirgjeld, amortisert kost	93 115	64 198
Rentekostn. og lign. kostn. på ansvarlig lånekapital, amortisert kost	9 329	9 115
Sikringsfondsavgift	5 861	5 705
Andre rentekostnader og lignende kostnader	84	115
Rentekostnader og lignende kostnader	198 408	173 382
Netto renteinntekter	554 374	461 347

NOTE 6: NETTO ANDRE DRIFTSINNTEKTER

(NOK 1.000)	2018	2017
Provisjonsinntekter fra betalingsformidling	451	622
Provisjonsinntekter garantier	9 991	8 565
Provisjoner investeringstjenester	803	1 634
Interbankprovisjoner	12	32
Provisjonsinntekter fra andre banktjenester	533	796
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	11 790	11 648
Provisjonskostnader ved betalingsformidling	1 168	866
Interbankprovisjoner	412	5
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	1 580	871
Inntekter av eierinteresser i tilknyttede selskaper	4 360	2 995
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	-5 917	18 152
Andre driftsinntekter	131	76
Andre driftsinntekter	131	76
Netto andre driftsinntekter	8 784	32 000

NOTE 7: NETTO GEVINST/(TAP) PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

(NOK 1.000)	2018	2017
Netto gevinst/(tap) på valuta	13 702	-9 907
Netto gevinst/(tap) på valutaderivater	-13 868	13 051
Netto gevinst/(tap) på rentederivater	3 829	-8 919
Netto gevinst/(tap) på sertifikater og obligasjoner	-9 313	26 023
Netto gevinster/(tap) på aksjer og andeler	1 221	1 182
Netto gevinst/(tap) på verdipapirgjeld	-2 232	-5 373
Netto gevinst/(tap) på innskudd fra kunder	744	2 094
Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi	-5 917	18 152

NOTE 8: DRIFTSKOSTNADER

(NOK 1.000)	2018	2017
Ordinære lønnskostnader	40 074	40 397
Avsetning overskuddsdeling	19 516	19 680
Honorarer tillitsvalgte	938	1 742
Pensjonskostnader	2 793	2 737
Arbeidsgiveravgift	8 068	8 953
Andre personalkostnader	3 173	3 112
Lønn og andre personalkostnader	74 562	76 621
IT-kostnader	14 349	13 979
Kontorrekvisita, porto mv.	1 276	1 078
Salg, representasjon og markedsføring	6 476	2 672
Andre administrasjonskostnader	1 268	1 581
Administrasjonskostnader	23 368	19 310
Husleie og andre driftskostnader leide lokaler	4 377	3 909
Honorarer revisor, konsulent og juridisk bistand	7 743	6 616
Medlemskontingenter	1 365	1 183
Forsikringer	671	544
Øvrige driftskostnader	211	239
Andre driftskostnader	14 367	12 491
Avskrivninger m.v. av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	7 568	4 154
Sum driftskostnader før nedskrivninger og tap	119 866	112 576

NOTE 9: PENSJONSKOSTNADER

Pareto Bank er pliktig å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon og har en pensjonsordning som oppfyller kravene etter loven. Banken har en innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte dekket i Storebrand Livsforsikring AS. Pensjonsytelsene omfatter alderspensjon, uførepensjon, ektefelle- og barnpensjon. Det er tegnet innskuddsfritak på ordningene og det er 30 års tjenestetid for å få rett til uavkortede forsikringsytelser.

Pensjonsgrunnlaget er årlig lønn medregnet faste tillegg, hvor det er innbetalt årlig 6 % av pensjonsgrunnlaget mellom 0 G og 7,1 G og 9 % for pensjonsgrunnlag mellom 7,1 G og 12 G. Fra 2019 er innbetalingssatsene økt til 7 % for 0 G til 7,1 G og 15 % for 7,1 G til 12 G. Pensjonsalderen er 67 år.

Årlig uførepensjon kan komme til utbetaling ved reduksjon av stillingsstørrelse med minst 20 % på grunn av sykdom eller skade. Årlig uførepensjon som utgjør summen av 3 % av lønn inntil 12 G, et stykktillegg på 25 % av G, maksimalt 6 % av lønnsgrunnlaget, og 66 % av lønnsgrunnlag.

Det er også tegnet en uførepensjon i form av en kollektiv livrente for lønn som overstiger 12 G. Pensjonsgrunnlaget er lønn som overstiger 12 G. Det er også tegnet innskuddsfritak på ordningene. Det er 30 års tjenestetid for å få rett til uavkortede forsikringsytelser. Uførepensjonen er på 45% av lønnen over 12 G.

Banken har ingen pensjonsforpliktelser utover innbetalt årlig premie på nevnte ordninger.

(NOK 1.000)	2018	2017
Pensjonskostnad innskuddsbasert ordning	2 403	2 504
Pensjonskostnad livrente	390	233
Pensjonskostnad	2 793	2 737

NOTE 10: ANTALL ANSATTE/ÅRSVERK

	2018	2017
Antall ansatte per 31.12	37,0	40,0
Antall årsverk per 31.12	36,4	39,4
Gjennomsnittlig antall ansatte	38,3	37,0
Gjennomsnittlig antall årsverk	37,7	36,2

NOTE 11: SKATTEKOSTNAD

(NOK 1.000)

Midlertidige forskjeller	2018	2017
Varige driftsmidler	-529	60
Immaterielle eiendeler	3 300	2 680
Finansielle instrumenter	-31 162	-11 321
Overgangseffekt IFRS 9	-102	
Innskudd fra kunder	-1 803	-2 546
Grunnlag for utsatt skatt i balansen	-30 295	-11 128
Utsatt skatt/utsatt skattefordel	-7 574	-2 782

Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt	2018	2017
Resultat før skattekostnad	438 739	414 968
Permanente forskjeller	-10 460	-9 907
Grunnlag for årets skattekostnad	428 279	405 062
Endring i forskjeller som inngår i grunnlag for utsatt skatt	13 088	-36 947
Grunnlag for betalbar skatt i resultatregnskapet	441 367	368 115
Skattepliktig inntekt (grunnlag for betalbar skatt i balansen)	441 367	368 115

Fordeling av skattekostnaden	2018	2017
Betalbar skatt (25% av grunnlag betalbar skatt i resultatregnskapet)	110 342	92 029
Endring i utsatt skatt/skattefordel	-3 297	9 237
Poster ført direkte mot egenkapitalen	1 697	1 115
For mye/lite avsatt skatt forrige år	-781	0
Skattekostnad (25% av grunnlag for årets skattekostnad)	107 959	102 381

Betalbar skatt i balansen	2018	2017
Betalbar skatt på årets resultat	110 342	92 029
Betalbar skatt i balansen	110 342	92 029

NOTE 12: TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER MV.

Tabellen under viser totale tapsavsetninger per 31.12.2018 og 31.12.2017 fordelt på ulike balanse- og utenombalanseposter. Tapsavsetninger knyttet til ubenyttet kreditt og finansielle garantier er presentert som «Annen gjeld».

Tapsavsetninger	31.12.2018			31.12.2017		
	Brutto verdi	Tapsavsetning	Bokført verdi	Brutto verdi	Tapsavsetning	Bokført verdi
Kontanter og fordringer på sentralbanker	68 065	-	68 065	61 014		61 014
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	251 526	-	251 526	295 533		295 533
Utlån til kunder	11 708 038	55 340	11 652 698	9 533 223	85 553	9 447 670
Ubenyttet kreditt		2 536	-2 536			
Finansielle garantier		1 829	-1 829			
Totalt	12 027 629	59 705	11 967 924	9 889 770	85 553	9 804 217

For balansepostene fordring på sentralbanker og utlån og fordringer på kredittinstitusjoner har banken benyttet seg av unntaket for lav kredittrisiko. Bankens «Kontanter og fordringer på sentralbanker» er utelukkende mot Norges Bank. Norges Bank er ratet Aaa hos Moodys og AAA/A-1+ fra S&P og oppfyller dermed standarden presumpsjon om lav kredittrisiko. Norges Bank har en 12 måneders PD på 0.00 og banken gjør følgende ikke noen tapsavsetninger knyttet til denne balanseposten.

Bankens «Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner» er utelukkende mot banker med kredittrating og som oppfyller standardens presumpsjon om lav kredittrisiko og banken har vurdert at dette sammenholdt med LGD og lav eksponering til å gi uvesentlige tapsavsetninger. Banken har følgende ikke foretatt tapsavsetninger knyttet til denne balanseposten.

Nedskrivningsmodellen

Banken beregner avsetninger for forventet tap basert på en 3-trinns modell for følgende finansielle instrumenter:

- Utlån til kunder
- Betingede forpliktelser (kontraks- og betalingsgarantier)
- Ubenyttede kredittrammer

Målingen av avsetningen for forventet tap avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring avsettes det for 12-måneders forventet tap («trinns 1»). 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. For ubenyttet kreditt vil 12 måneders forventet kreditttap være basert på den andelen som banken forventes trukkes opp de neste 12 månedene. Banken beregner andelen av livstids forventet kreditttap hovedsakelig basert på gjenværende løpetid på utlånet.

Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning men det ikke foreligger objektive bevis på tap, avsettes det for forventet tap over hele levetiden («trinns 2»). Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig og det foreligger objektive bevis på verdifall, avsettes det for forventet tap over levetiden («trinns 3»).

Forutsetninger og input til modellen

Banken har hatt drift i om lag 10 år. I denne perioden har banken hatt begrensede tap, hovedsakelig knyttet til enkeltengasjementer grunnet operasjonelle forhold. Banken har derfor svært begrenset med historiske data å legge til grunn for å beregne fremtidige forventede kreditttap. Banken har derfor lagt til grunn en modell som til dels legger skjønsmessige parametere og vurderinger til grunn. Bankens modell for beregning av forventet kreditttap vil være gjenstand for løpende gjennomgang og utvikling.

Banken har en risikoklassifiseringsmodell som danner utgangspunkt for en enhetlig vurdering av den risikoen banken påtar seg i forbindelse med kreditter og garantier og er utgangspunkt for å bestemme sannsynlighet for mislighold (PD) og tap gitt mislighold (LGD). Risikoklassifiseringen gjøres i to dimensjoner, henholdsvis kredittkundedimensjonen og sikkerhetsdimensjonen. I kredittkundedimensjonen vurderes kredittkundens tilbakebetalingsevne, det vil si kontantstrøm og kvaliteten på denne samt kundens soliditet. I sikkerhetsdimensjonen vurderes kvaliteten på pantet, dets likviditet og dets evne til å tåle svingninger i markedsverdier over tid.

Klassifiseringen vil variere fra A til E i hver av dimensjonene. Dette innebærer at banken har en risikomatrix basert på mulige kombinasjoner av klassifiseringene i de to dimensjonene:

	DEBITOR				
	A	B	C	D	E
A	AA	BA	CA	DA	EA
B	AB	BB	CB	DB	EB
C	AC	BC	CC	DC	EC
D	AD	BD	CD	DD	ED
E	AE	BE	CE	DE	EE

NOTE 12: TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER MV., FORTS...

I henhold til bankens rutine for risikoklassifisering skal nye kreditter normalt ha en minimumsklassifisering som skissert i tabell fra og med hvit og til og med lyst grønt.

Risikoklassifiseringsmodellen danner grunnlag for bankens kundelønnsomhetsmodell, som skal ivareta riktig prising av risiko og være en ensartet referanseramme for kredittgivning. Denne modellen hensyntar blant annet risikopåslag/premie ut i fra risikoklassifiseringen. Dette risikopåslaget tar hensyn til både kundens risiko og sikkerhet og er dermed bankens estimat på sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold, med andre ord $PD \times LGD$ over lånets levetid. Banken anser også at nediskonteringen hensyntas i dette risikopåslaget.

For å hensynta ulike risikoprofiler for produkt-/sikkerhetsklasser i porteføljen har banken anvendt en produktspesifikk risikovekt for hvert enkelt produktområde. Den reelle tapsgraden er derfor $PD \times LGD \times$ produktspesifikk risikovekt.

Banken har forholdsvis kort tidshorison på sine utlån, typisk fra 1 til maks 3 – 4 år. Det kan argumenteres for at sannsynlighet for mislighold (PD) er økende i løpetiden på utlånet. Allikevel vil dette være marginalt for banken og banken har derfor valgt å se bort fra dette faktum. Dette er også i samsvar med bankens risikoklassifiseringsmodell.

Banken har ut fra dette beregnet sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold ($PD \times LGD$) («tapsgrad») pr. produktområde (se under).

Banken vurderer sine lån basert på utlånstype og risikoklassifisering (se over). Følgende utlån deler felles karakteristika og blir vurdert basert på en samlet vurdering:

- Verdipapirfinansiering
- Selskapsfinansiering
- Eiendomsfinansiering - prosjektutvikling
 - o Tomt uten hus
 - o Tomt med hus
 - o Byggekkreditt
- Eiendomsfinansiering - næring
 - o Nærings eiendom
 - o Ferdig bolig/utleie
- Shippingfinansiering
- Offshorefinansiering
- Annen privat/boliglån

Garantirammer og ubenyttet kreditt

Nedskrivningsreglene i IFRS 9 er også gjeldende for garantirammer og lånetilsagn fra tidspunkt hvor banken har en forpliktelse. For garantirammer blir det beregnet et forventet kredittap på forventede betalinger, fratrukket det selskapet vil motta. Banken vurderer, i de fleste tilfeller, det som lavere sannsynlighet for utbetalinger fra garantirammer enn for tap på utlån. Derfor benyttes en faktor på 50 % for innregning av garantirammer til innregning av forventet kredittap i forhold til risikoklassifiseringsmodellen.

For ubenyttet kreditt skal det beregnes forventet kredittap på den andelen av kreditten som banken forventer at kundene vil benytte i kredittens løpetid. Dette vil variere stort mellom kredittområdene og vil for eksempel for byggekreditter forventes å være tilnærmet 100 %. For andre typer utlån kan det være

langt lavere. Derfor brukes en faktor for innregning av ubenyttet kreditt til innregning av forventet kredittap i forhold til risikoklassifiseringsmodellen.

For øvrig bruker banken samme modell for utregning av forventet kredittap på ubenyttede kreditter og garantirammer som for utlån til kunder.

Vesentlig økning av kreditt risiko

Ved vurdering av hva som utgjør en vesentlig økning i kreditt risiko har banken, i tillegg til standardens presumpsjon om at finansielle eiendeler som har kontantstrømmer som er forfalt i mer enn 30 dager er utsatt for vesentlig økt kreditt risiko, lagt til grunn kvalitative og kvantitative indikatorer. Den viktigste kvantitative indikatoren banken har lagt til grunn for hvorvidt det har skjedd en vesentlig økning i kreditt risiko er bestemt ved å sammenligne opprinnelig sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold (« $PD \times LGD$ ») med sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold (« $PD \times LGD$ ») på rapporteringstidspunktet. Med utgangspunkt i dette målet har banken definert at engasjementer som nedgraderes til risikoklasse C eller dårligere i debitor dimensjonen har hatt en vesentlig økning i kreditt risiko. Dette innebærer en økning i $PD \times LGD$ på 1%. Når det gjelder kvalitative indikatorer er bankens liste av engasjementer for oppfølging (såkalt «Watch List») en viktig indikator for å fange opp om kreditt risikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Banken har løpende oppfølging av Watch List, og i enhver situasjon hvor det er mistanke om at det har oppstått forhold av negativ betydning for engasjementet/kunden vil en vurdere å sette denne opp på listen. Indikatorer for å komme på listen er både av eksternt og intern art.

Mislighold

Ved vurdering av hva som utgjør mislighold har banken lagt til grunn standarden presumpsjon på at det foreligger et mislighold hvis de kontraktuelle kontantstrømmene er mer enn 90 dager etter forfall og/eller for kunder hvor det foreligger objektive indikasjoner på verdifall som følge av én eller flere hendelser som har funnet sted etter førstegangsinnregning av eiendelen (en «tapshendelse») og tapshendelse(n) har innvirkning på de estimerte framtidige kontantstrømmene til den finansielle eiendelen eller gruppen av finansielle eiendeler som kan estimeres på en pålitelig måte. Det kan være at det ikke er mulig å identifisere en enkelt, separat hendelse som årsak til verdifallet. Isteden kan den samlede virkningen av flere hendelser ha vært årsak til verdifallet. Objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av eiendeler har falt i verdi inkluderer observerbare opplysninger som banken blir oppmerksom på vedrørende følgende tapshendelser (ikke uttømmende):

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller debitor,
- kontraktsbrudd, for eksempel mislighold eller manglende betaling av forfalte renter eller forfalt hovedstol,
- når banken, av økonomiske eller juridiske grunner knyttet til låntakers finansielle vanskeligheter, gir låntaker en innrømmelse som långiver ellers ikke ville ha vurdert,
- når det blir sannsynlig at låntaker vil gå konkurs eller utsettes for en annen form for finansiell omorganisering

Makroøkonomiske scenarier

Ved beregning av forventet tap i «trinn 1» og «trinn 2» har banken hensyntatt fremadskuende informasjon (makroøkonomiske scenarier). Bankens syn på den makroøkonomiske utviklingen vurderes gjennom en sannsynlighetsvektet makrofaktor for de ulike produktområdene jamfør over, og må sees i sammenheng med tapssannsynligheten fra risikoklassifiseringsmodellen. Faktoren vil da være et uttrykk for om banken, basert på den makroøkonomiske situasjonen i produktområdet, forventer høyere eller lavere tap enn risikopåslaget skulle tilsi. En faktor på over 1 betyr økte tap enn risikopåslaget skulle tilsi og motsatt.

Den sannsynlighetsvektede makrofaktoren består av tre elementer:

- Scenarier
- Faktor
- Sannsynlighet

Banken har lagt til grunn en modell med mellom tre og fire scenarier for hvert produktområde. Variabler som inngår i modellen vil være avhengig av produktområdet, det vil si boligpriser, aksjeindekser, norsk fastlands-BNP, global BNP eller oljepris. Scenario 1 vil alltid være et grunnscenario basert på et normalt marked hvor bankens tap blir beregnet ut fra sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold (PDxLGD) og risikovekt for produktområdet. Denne faktoren vil derfor være 1.

Scenario to til fire vil være avhengig av produktområdet, og kan da innebære at banken taper mer eller mindre enn det grunnscenarioet skulle tilsi.

Den sannsynlighetsvektede makrofaktoren bestemmer det forholdsmessige avviket av sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold (PDxLGD) i produktområdet ut i fra risikoklassifiseringsmodellen.

Utgangspunktet for vurderingene vil være utlån, garantier og ubenyttet kreditt for engasjementer i trinn 1 og 2. I trinn 3 er de tapsutsatte enkeltengasjementene identifisert og tapene kvantifisert og vil derfor ikke være henstand for makrovurderinger. For disse engasjementene beregner banken ett forventet tap basert på en sannsynlighetsvekt av ulike realisasjonsstrategier.

Parameterne for å beregne tap vil bli oppdatert kvartalsvis. Den oppdaterte nedskrivingsmodellen blir behandlet i bankens kredittkomité og godkjent av bankens styre. Parametere som inngår i modellen overvåkes og backtesting vil bli utført regelmessig etter bankens retningslinjer for å sikre at anvendbarheten av de parametere som legges til grunn.

Tabellen under viser effekten av macrosenarier på beregnet forventet kreditttap:

	Tapsavsetninger på utlån i trinn 1 og trinn 2	Base scenario	Effekt av scenarier
Tapsavsetninger under IFRS 9	34 658	32 461	2 197

Tabellen under viser endringen i tapsavsetninger for utlån til kunder utenom balanseposter (ubenyttede kredittrammer og finansielle garantier). Avstemmingsposter i avstemmingen utgjør:

- Overføring mellom trinn 1 og trinn 2 eller trinn 3 på grunn av vesentlig økning (eller reduksjon) i kredittisiko eller blir kredittforringet i perioden. Overføring er antatt å skje før påfølgende måling av forventet kreditttap.
- Endring i måling som følge av overføringer mellom trinn 1 (12 mnd. ECL) og trinn 2 eller trinn 3 (Livstids ECL).
- Beregning av forventet kreditt-tap knyttet til nye finansielle instrumenter utstedt i perioden.
- Reduksjon i forventet kreditttap knyttet til fraregning/nedbetalinger av finansielle instrumenter i perioden.
- Endringer i forventet kreditttap relatert til endringer i modell, metodikk eller forutsetninger
- Endringer i forventet kreditttap relatert til avvikling av tidseffekt («unwind of discount» i trinn 3 da forventet kreditttap er innregnet på nåverdibasis
- Valutaeffekter
- Konstaterte tap på finansielle instrumenter som det tidligere er foretatt nedskrivninger på

	Trinn1	Trinn2	Trinn3	Totalt
Nedskrivninger pr 1.1.18	19 251	27 940	38 464	85 655
Overføringer :				
Overført til trinn 1	16 888	-16 888	0	0
Overført til trinn 2	-371	371	0	0
Overført til trinn 3	-286	-112	398	-0
Endring i måling ECL knyttet til overføring mellom trinn i perioden	-3 548	673	34 798	31 923
Renteeffekt på tapsavsetning ("Unwind of discount")				0
Nye utlån utstedt eller kjøpt	14 450	1 502	-10 870	5 082
Utlån som er fraregnet i perioden	-7 478	-6 923	-7 548	-21 949
Konstaterte tap			-30 349	-30 349
Valutaeffekter			154	154
Endringer i modell/risikoparametere	-10 055	-757		-10 812
Nedskrivninger og tap pr. 31.12.18	28 852	5 806	25 047	59 705
Herav nedskrivninger på ubenyttede kreditter og garantier	2 735	1 630	0	4 365
Nedskrivninger og tap på utlån og garantier i år	9 601	-22 134	17 086	4 553

Banken har ingen utestående kontraktsmessige beløp av finansielle eiendeler som er nedskrevet i året men som fremdeles er gjenstand for håndhevingsaktiviteter.

Tabellene under viser endringen i brutto utlån til kunder og ubenyttede kredittrammer og finansielle garantier.

NOTE 12: TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER MV., FORTS...

Utlån til kunder	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Totalt
Brutto balanseførte verdier pr. 1.1.2018	8 992 013	266 261	238 561	9 496 836
Overføringer :				
Overføringer til Trinn 1	509 158	-509 158		-
Overføringer til Trinn 2	-237 712	237 712		-
Overføringer til Trinn 3	-144 600	-33 000	177 600	-
Nye utlån utstedt	5 430 720	423 217	14 305	5 868 242
Utlån som er fraregnet i perioden	-3 444 999	-38 087	-181 187	-3 664 273
Konstaterte tap			-38 087	-38 087
Valutaeffekter			154	154
Brutto balanseførte verdier pr. 31.12.2018	11 104 580	346 945	211 346	11 662 872

Ubenyttede kreditter og garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Totalt
Brutto balanseførte verdier pr. 1.1.2018	2 365 833	30 009	6 565	2 402 407
Overføringer :				
Overføringer til Trinn 1	27 686	-27 686		-
Overføringer til Trinn 2	-1 916	1 916		-
Overføringer til Trinn 3	-2 500		2 500	-
Nye utlån utstedt	976 392	10 656		987 048
Utlån som er fraregnet i perioden	-1 038 019	-	-6 565	-1 044 584
Konstaterte tap				-
Valutaeffekter				-
Brutto balanseførte verdier pr. 31.12.2018	2 327 476	14 895	2 500	2 344 872

Tabellen under viser nedskrivninger per trinn fordelt på de ulike kundegruppene.

(NOK 1.000)	Utlån til amortisert kost				Totalt
	Brutto verdi	Nedskrivninger			
		Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	
Verdipapirfinansiering	522 316	-329	0	-705	521 282
Selskapsfinansiering	1 362 918	-3 600	-2 600	0	1 356 718
Eiendomsfinansiering	8 975 652	-18 355	-1 576	-24 342	8 931 379
Shipping- og Offshorefinansiering	794 683	-3 833	0	0	790 850
Påløpte renter og amortiseringer	52 470				52 470
Utlån til kunder	11 708 039	-26 117	-4 176	-25 047	11 652 698

Nedskrivninger og tap 2017:	2017
Periodens tapskostnader	
(NOK 1.000)	
Endring i individuelle nedskrivninger	-1 393
Endring i gruppenedskrivninger	2 000
Konstaterte tap mot tidligere nedskrivning	10 727
Konstaterte tap uten tidligere nedskrivning	87
Nedskrivninger og tap på utlån og garantier	11 421

Individuelle nedskrivninger	
(NOK 1.000)	
Individuelle nedskrivninger 01.01	39 150
- Konstaterte tap mot tidligere nedskrivninger	10 727
+ Økte individuelle nedskrivninger	20 052
- Tilbakeførte nedskrivninger	10 622
Individuelle nedskrivninger 31.12	37 853

Gruppenedskrivninger	
(NOK 1.000)	
Gruppenedskrivninger 01.01	45 700
+ Periodens endring i gruppenedskrivning	2 000
Gruppenedskrivninger 31.12	47 700

NOTE 13: MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER

Misligholdte engasjement (NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Brutto misligholdte engasjement	144 845	105 257
Individuelle nedskrivninger	21 317	633
Netto misligholdte engasjement	123 528	104 624
Avsetningsgrad	14,72 %	0,60 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	1,06 %	1,10 %

Misligholdte engasjementer hvor kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er innekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Øvrige tapsutsatte engasjement (NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Øvrige tapsutsatte engasjement	3 730	85 764
Individuelle nedskrivninger	3 730	37 220
Netto tapsutsatte engasjement	0	48 544
Avsetningsgrad	100,00 %	43,40 %
Øvrige tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,00 %	0,51 %

Øvrige tapsutsatte engasjementer er andre misligholdte engasjementer hvor det foreligger objektive bevis for tap.

Forfalte utlån, ekskl. utlån med nedskrivning (NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
6-30 dager	217 637	112 477
31-60 dager	33 660	51 057
61-90 dager	0	32
> 90 dager	62 771	86 763
Sum	314 068	250 328

NOTE 14: KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Per 31.12.2018 (NOK 1.000)	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	68 065	68 065
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	251 526	251 526
Utlån til kunder	0	11 652 698	11 652 698
Sertifikater og obligasjoner	3 484 630	0	3 484 630
Finansielle derivater	13 684	0	13 684
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	52 413		52 413
Andre eiendeler	0	313	313
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter	0	337	337
Eiendeler	3 498 314	11 972 940	15 523 667
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	150	150
Innskudd fra og gjeld til kunder	2 689 536	4 933 187	7 622 723
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	5 011 109	5 011 109
Finansielle derivater	46 970	0	46 970
Annen gjeld	0	5 080	5 080
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	0	32 339	32 339
Ansvarlig lånekapital	0	270 432	270 432
Gjeld	2 736 505	10 252 298	12 718 371
Per 31.12.2017 (NOK 1.000)	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	61 014	61 014
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	295 533	295 533
Utlån til kunder	0	9 447 670	9 447 670
Sertifikater og obligasjoner	3 173 886	0	3 173 886
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	41 192	0	41 192
Finansielle derivater	11 611	0	11 611
Andre eiendeler	0	346	346
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter	0	563	563
Eiendeler	3 226 690	9 805 126	13 031 816
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	200 245	200 245
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 125 835	5 958 097	7 083 931
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	3 250 201	3 250 201
Finansielle derivater	45 981	0	45 981
Annen gjeld	0	6 328	6 328
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	0	29 097	29 097
Ansvarlig lånekapital	0	270 246	270 246
Gjeld	1 171 816	9 714 214	10 615 784

NOTE 15: FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

Klassifisering av verddivurdering etter pålitelighet i benyttet informasjon

Per 31.12.2018
(NOK 1.000)

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansielle instrumenter
Sertifikater og obligasjoner	0	3 484 630	0	3 484 630
Aksjer og andeler i fond	0	0	52 413	52 413
Finansielle derivater	0	13 684	0	13 684
Eiendeler	0	3 498 314	52 413	3 550 728
Innskudd fra kunder	0	0	2 719 635	2 719 635
Finansielle derivater	0	46 970	0	46 970
Gjeld	0	46 970	2 719 635	2 766 605

Klassifisering av verddivurdering etter pålitelighet i benyttet informasjon

Per 31.12.2017
(NOK 1.000)

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansielle instrumenter
Sertifikater og obligasjoner	0	3 173 886	0	3 173 886
Aksjer og andeler i fond	0	0	41 192	41 192
Finansielle derivater	0	11 611	0	11 611
Eiendeler	0	3 185 498	41 192	3 226 690
Innskudd fra kunder	0	0	1 125 835	1 125 835
Finansielle derivater	0	45 981	0	45 981
Gjeld	0	45 981	1 125 835	1 171 816

NOTE 15: FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI, FORTSATT...

Det har ikke vært bevegelser mellom nivå 1 og 2 i periodene.

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi er vurdert i et virkelig verdi-hierarki som reflekterer påliteligheten av benyttet informasjon etter følgende nivåer:

Nivå 1: Markedspris (ujustert) som er notert i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser.

Nivå 2: Markedspris som ikke er notert, men som er observerbar for eiendeler eller forpliktelser enten direkte (for eksempel som priser)

Nivå 3: Informasjon som ikke er basert på observerbare markedsdata.

Metode for beregning av virkelig verdi på finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi:

Sertifikater, obligasjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Banken innhenter markedspriser og kredittspreader fra Nordic Bond Pricing, informasjonssystemet Bloomberg og uavhengige meglere i større finansinstitusjoner for å beregne virkelig verdi.

Andeler i fond

Banken innhenter markedsverdien av fondsandeler fra den enkelte fondsforvalter.

Innskudd fra kunder og finansinstitusjoner

Banken beregner kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente med påslag av bankens anslåtte kredittspreader i innskuddsmarkedet på balansetidspunktet.

Finansielle derivater

Virkelig verdi av finansielle derivater beregnes utfra neddiskonterte kontantstrømmer basert på valutakurser og aktuelle rentekurver på balansetidspunktet.

Se også beskrivelse i Note 2: Regnskapsprinsipper.

NOTE 15: FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI, FORTSATT...

Endringer i finansielle instrumenter nivå 3

Per 31.12.2018

(NOK 1.000)	Utlån og fordringer på kunder	Aksjer og andeler i fond	Sum eiendeler	Innskudd fra og gjeld til kunder	Sum gjeld
Balanse pr. 01.01.2018	0	41 192	41 192	1 125 835	1 125 835
Gevinst/(tap) ført i resultat under linjen for netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	0	1 221	1 221	744	744
Omklassifisering tilknyttede selskaper	0	0	0	0	0
Inn- og utbetalinger til motparter	0	10 000	10 000	1 593 057	1 593 057
Balanse pr. 31.12.2018	0	52 413	52 413	2 719 635	2 719 635
Sum gevinst/tap for perioden for finansielle instrumenter som er i behold på balansedagen er ført på netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	0	1 221	1 221	744	744

Endringer i finansielle instrumenter nivå 3

Per 31.12.2017

(NOK 1.000)	Utlån og fordringer på kunder	Aksjer og andeler i fond	Sum eiendeler	Innskudd fra og gjeld til kunder	Sum gjeld
Balanse pr. 01.01.2017	0	10	10	1 789 370	1 789 370
Gevinst/(tap) ført i resultat under linjen for netto gevinst/tap på fin. Instrumenter til virkelig verdi	0	1 182	1 182	2 094	2 094
Inn- og utbetalinger til motparter	0	40 000	40 000	-665 630	-665 630
Balanse pr. 31.12.2017	0	41 192	41 192	1 125 835	1 125 835
Sum gevinst/tap for perioden for finansielle instrumenter som er i behold på balansedagen er ført på netto gevinst/tap på fin. Instrumenter til virkelig verdi	0	1 182	1 182	2 094	2 094

Sensitivitetsanalyse, nivå 3

	Balansført verdi pr. 31.12.2018	Effekt av forutsetninger
Innskudd fra og gjeld til kunder	2 719 635	1 608
	Balansført verdi pr. 31.12.2017	Effekt av forutsetninger
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 125 835	806

For å vise sensitiviteten på innskudd fra og gjeld til kunder er det lagt til grunn en endring i 10 basispunkter på kredittspredene/diskonteringsrenten.

NOTE 16: VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

(NOK 1.000)	31.12.2018		31.12.2017	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5 011 109	5 013 381	3 250 201	3 261 603
Ansvarlig lånekapital	270 432	272 116	270 246	324 147
Gjeld	5 281 541	5 285 497	3 520 447	3 585 750

Metode for beregning av virkelig verdi på finansielle instrumenter til amortisert kost

Verdsettingen er gjort med utgangspunkt i de enkelte instrumentenes egenskaper og verdier på balansetidspunktet. Verdiene er beregnet med utgangspunkt i priser notert i aktive markeder der slik informasjon er tilgjengelig, interne modeller som beregner en teoretisk verdi når det ikke finnes aktive markeder, eller sammenligning mellom priser på instrumentene i porteføljen i forhold til siste tilgjengelige transaksjonspriser. Verdsettingen er gjort med utgangspunkt i de enkelte instrumentenes egenskaper og verdier på balansetidspunktet.

Slike verddivurderinger vil ikke alltid gi verdier som er i samsvar med markedets vurdering av de samme instrumenter. Avvik skyldes blant annet forskjellig oppfatning av markedsutsikter, markedsforhold, risikoforhold og avkastningskrav, samt avvik i tilgang på presis informasjon.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Banken innhenter markedspriser og kredittspreader fra Nordic Bond Pricing, informasjonssystemet Bloomberg og uavhengige meglere i større finansinstitusjoner for å beregne virkelig verdi.

Ansvarlig lånekapital

Virkelig verdi av ansvarlig lånekapital er satt til markedsverdier fra Nordic Bond Pricing, antatt omsetningsverdi basert på tidligere omsetning og anslag fra uavhengige meglere i større finansinstitusjoner.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital vurdert til amortisert kost er klassifisert som finansielle instrumenter i nivå 2.

For balansepostene kontanter og fordringer på sentralbanker, utlån og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder, innskudd fra kredittinstitusjoner, innskudd fra kunder er balanseført verdi tilnærmet lik virkelig verdi.

NOTE 17: SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Sertifikater (kostpris), børsnoterte	0	450 000
Periodiserte renter og amortisering	0	0
Justering til virkelig verdi	0	-333
Sertifikater til virkelig verdi	0	449 667
Gjennomsnittlig kredittdurasjon	0,00	0,22
Gjennomsnittlig effektiv rente	0,00 %	0,36 %
Obligasjoner (kostpris), børsnoterte	3 446 862	2 678 627
Periodiserte renter og amortisering	23 585	31 758
Justering til virkelig verdi	14 184	13 834
Obligasjoner, til virkelig verdi	3 484 630	2 724 219
Gjennomsnittlig kredittdurasjon	3,29	3,49
Gjennomsnittlig effektiv rente	1,08 %	0,90 %
Sum sertifikater og obligasjoner	3 484 630	3 173 886

NOTE 18: EIERINTERESSER I TILKNYTTETE SELSKAP

Pr. 31.12.2018 har banken eierinteresser i følgende tilknyttede selskap:

(NOK 1.000)	Land	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Andel resultat	Eierandel	Bokført verdi
Verdun Holding AS	Norge	67 575	32 013	115 185	504	24,5 %	13 946
NyeBoliger AS	Norge	20 836	9 621	43 423	3 856	35,0 %	23 513
Sum tilknyttede selskap		88 411	41 634	158 608	4 360		37 459

Balanseført verdi tilknyttet selskap:	31.12.2018
Balanseført verdi 1.1	35 970
Utbetalt utbytte	-2 871
Andel av resultat*	4 360
Balanseført verdi 31.12	37 459

*Andel av resultat er estimert med utgangspunkt i regnskap pr. 30.11.2018 som er siste tilgjengelige regnskap på rapporteringstidspunktet.

Avstemming mot regnskapet i Verdun Holding AS :	31.12.2018
Netto eiendeler	35 562
Eierinteresse (24,5%)	8 713
Goodwill	5 233
Balanseført verdi 31.12.	13 946

Verdun Holding AS er holdingsselskapet for Eiendomsmegler Sem & Johnsen, med hovedkontor i Klingenberggata 7 i Oslo.

Avstemming mot regnskapet i NyeBoligerAS :	31.12.2018
Netto eiendeler	11 215
Eierinteresse (35,0%)	3 925
Goodwill	19 588
Balanseført verdi 31.12.	23 513

NyeBoliger AS (Sem & Johnsen Prosjektmebling) er spesialisert på salg av boliger under oppføring, med kontor i Klingenberggata 7 i Oslo.

NOTE 19: ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Anskaffelseskost 01.01	42 690	54 618
Tilgang i året	10 825	8 920
Avgang i året	-5 088	-20 847
Anskaffelseskost 31.12	48 427	42 690
Akkumulerte avskrivninger 01.01	-12 488	-29 704
Årets utrangeringer	5 088	20 847
Årets avskrivninger	-5 919	-3 631
Akkumulerte avskrivninger 31.12	-13 319	-12 488
Bokført verdi 31.12	35 107	30 202
Økonomisk levetid	1-5 år	1-5 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær

Andre immaterielle eiendeler består av programvarelisenser og tilknytningsavgift betalt til FNO for tilgang til bankenes infrastruktur for betalingsformidling. Tilknytningsavgift for tilgang til bankenes infrastruktur på kr. 15,5 mill. avskrives ikke.

NOTE 20: VARIGE DRIFTSMIDLER

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Anskaffelseskost 01.01	4 569	4 010
Tilgang i året	1 594	2 987
Avgang i året	-701	-2 428
Anskaffelseskost 31.12	5 462	4 569
Akkumulerte avskrivninger 01.01	-1 370	-3 275
Årets utrangeringer	701	2 428
Årets avskrivninger	-1 649	-522
Akkumulerte avskrivninger 31.12	-2 317	-1 370
Bokført verdi 31.12.	3 144	3 200
Økonomisk levetid	3 år	3 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær

Bankens varige driftsmidler består av inventar og kontormaskiner. Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger over sine driftsmidler.

NOTE 21: INNSKUDD FRA KUNDER

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Kundeinnskudd fordelt på kunde grupper		
Personkunder	2 853 531	2 060 788
Jordbruk, skogbruk og fiske	43 755	51 472
Bergverksdrift og utvinning	62 958	1 353
Industri	20 026	63 364
Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	91 581	44 810
Bygge- og anleggsvirksomhet	225 519	208 907
Varehandel, reparasjon av motorvogner	97 746	102 670
Transport og lagring	129 148	244 358
Overnattings- og serveringsvirksomhet	33 199	18 641
Informasjon og kommunikasjon	137 071	102 031
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	1 250 549	1 283 622
Omsetning og drift av fast eiendom	1 638 547	1 960 809
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	466 925	422 174
Forretningsmessig tjenesteyting	131 294	122 686
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	10 015	21 208
Undervisning	27 651	28 175
Helse- og sosialtjenester	62 824	49 933
Annen tjenesteyting	310 284	280 786
Sum kunder, hovedstol	7 592 623	7 067 787
Periodiserte renter	28 297	13 598
Justering til virkelig verdi	1 803	2 546
Innskudd fra kunder	7 622 723	7 083 931

Inndelingen er basert på Statstisk sentralbyrås sektor- og næringsgruppering utfra kundenes hovedvirksomhet.

Kundeinnskudd fordelt på geografi

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Østlandet	2 249 165	1 902 893
Oslo	4 000 270	4 085 245
Sørlandet	477 843	351 605
Vestlandet	413 055	284 860
Nord-Norge og Midt-Norge	331 565	186 193
Utlandet	120 726	256 992
Sum kunder, hovedstol	7 592 623	7 067 787
Periodiserte renter	28 297	13 598
Justering til virkelig verdi	1 803	2 546
Innskudd fra kunder	7 622 723	7 083 931

NOTE 22: GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	5 100 000	3 500 000
- Egne ikke-amortiserte obligasjoner, nominell verdi	-100 000	-259 000
Påløpte renter	8 597	6 359
Justering til virkelig verdi	2 512	2 842
Sum obligasjonsgjeld	5 011 109	3 250 201
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5 011 109	3 250 201

Banken emitterer verdipapirer for å finansiere bankens virksomhet.

Utstedte lån 31.12.2018

(NOK 1.000)	Valuta	Nom. verdi	Løpetid	Rente
NO0010758352 Pareto Bank ASA 16/19 FRN	NOK	500 000	01.03.16 - 01.03.19	3 mnd. NIBOR + 1,75 %-poeng
NO0010722804 Pareto Bank ASA 14/19 FRN	NOK	500 000	04.11.14 - 04.11.19	3 mnd. NIBOR + 1,00 %-poeng
NO0010768260 Pareto Bank ASA 16/20 FRN	NOK	700 000	23.06.16 - 23.06.20	3 mnd. NIBOR + 1,40 %-poeng
NO0010805989 Pareto Bank ASA 17/20 FRN	NOK	700 000	21.09.17 - 21.09.20	3 mnd. NIBOR + 0,85 %-poeng
NO0010815467 Pareto Bank ASA 18/21 FRN	NOK	750 000	02.02.18 - 02.02.21	3 mnd. NIBOR + 0,83 %-poeng
NO0010818214 Pareto Bank ASA 18/21 FRN	NOK	750 000	02.03.18 - 02.09.21	3 mnd. NIBOR + 0,85 %-poeng
NO0010831134 Pareto Bank ASA 18/22 FRN	NOK	500 000	28.08.18 - 28.02.22	3 mnd. NIBOR + 0,78 %-poeng
NO0010805997 Pareto Bank ASA 17/22 FRN	NOK	400 000	21.09.17 - 21.09.22	3 mnd. NIBOR + 1,12 %-poeng
NO0010831126 Pareto Bank ASA 18/23 FRN	NOK	300 000	30.08.18 - 30.08.23	3 mnd. NIBOR + 0,98 %-poeng

Avstemming av inngående og utgående balanse av finansielle forpliktelser som følge av finansieringsaktiviteter, inkludert både endringer som følge av kontantstrømmer og ikke-kontante endringer.

	Gjeld stiftet ved ustedelse av verdipapirer	Ansvarlig lånekapital
Balanse 1.1.2018	3 250 201	270 246
Innbetaling ved utstedelse/salg av egne	2 758 670	
Utbetaling ved forfall -/tilbakebetaling	1 000 000	-
Utbetaling av renter	91 323	9 143
Endring i kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	1 667 347	-9 143
Rentekostnader	93 561	9 329
Ikke-kontante endringer	93 561	9 329
Balanse 31.12.18	5 011 109	270 432

NOTE 23: ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Ansvarlig obligasjonslån		
Ansvarlig obligasjonslån nominell verdi	270 000	270 000
Påløpte renter	606	517
Amortiseringer	-173	-271
Sum ansvarlig obligasjonslån	270 432	270 246

Banken har utstedt to ansvarlige obligasjonslån på totalt kr 270 mill. Det ene lånet ble utstedt 03.09.2014 og løper med en rente på 3 mnd. NIBOR + 195 bp. Det andre lånet ble utstedt 19.12.2016 og løper med rente på 3 mnd. NIBOR + 290 bp. Lånene løper i 10 år med innløsningsrett etter 5 år fra utstedelsesdato

Utsteder har også rett til å innløse lånene dersom offentlige reguleringer medfører endringer som påvirker i hvilken grad denne type kapital kan regnes som kjernekapital eller tilleggskapital.

Fondsobligasjonslån

Banken har utstedt to fondsobligasjonslån med sum pålydende kr 200 mill. Det første lånet pålydende kr 50 mill. ble utstedt 03.09.2014 og løper med en rente på 3 mnd. NIBOR + 370 bp. Det andre lånet pålydende kr 150 mill. ble utstedt 30.05.2018 og løper med en rente på 3 mnd. NIBOR + 400 bp. Begge lånene er evigvarende med innløsningsrett for utsteder etter 5 år fra utstedelsesdato og uten insentiv til tilbakebetaling.

Utsteder har også rett til å innløse lånene dersom offentlige reguleringer medfører endringer som påvirker i hvilken grad denne type kapital kan regnes som kjernekapital eller tilleggskapital.

De evigvarende fondsobligasjonslånene er i balansen klassifisert som egenkapital. Det vises forøvrig til note 2.

NOTE 24: ANNEN GJELD OG PÅLØPTE KOSTNADER

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Betalingsformidling	2 036	1 510
Leverandørgjeld	607	1 679
Skattetrekk	2 282	2 530
Skyldig merverdiavgift	10	110
Annen gjeld	144	499
Annen gjeld	5 080	6 328
Feriepenger, arbeidsgiveravgift og lønn	7 566	27 529
Andre påløpte kostnader	24 773	1 568
Påløpte kostnader	32 339	29 097

NOTE 25: FINANSIELLE DERIVATER

Pareto Bank benytter derivater for å redusere egen rente- og valutarisiko som oppstår som følge av bankens ordinære virksomhet. Herunder spesielt renterisiko knyttet til langsiktige innlån, utlån og plasseringer. Dette i form av bytteavtaler (swapper og FRA'er) og terminkontrakter og kombinasjoner av disse.

Renteswapper: Avtaler der to parter bytter kontantstrøm for et avtalt beløp over en avtalt periode. Banken bytter således fra fast til flytende rente eller fra flytende til fast rente. Avtalene er normalt skreddersydde og handles utenfor børs.

Valutaterminer: Avtale om å kjøpe eller selge valuta på et bestemt tidspunkt i fremtiden til en på forhånd avtalt pris. Avtalene er skreddersydde kontrakter og handles utenfor børs.

Oversikten under viser de finansielle derivaters nominelle verdier fordelt på type derivat i tillegg til positive og negative markedsverdier. Positive markedsverdier blir bokført som eiendel i balansen, mens negative markedsverdier blir bokført som gjeld. For nærmere beskrivelse av verdsettelse av finansielle derivater, se note 3 og note 15.

Pr. 31.12.2018

(NOK 1.000)	Nominelle verdier	Positive markedsverdier	Negative markedsverdier
Renterelaterte kontrakter			
Renteswapper	4 109 862	13 353	14 480
Sum renterelaterte kontrakter	4 109 862	13 353	14 480
Valutarelaterte kontrakter			
Terminkontrakter	1 415 316	331	32 490
Sum valutarelaterte kontrakter	1 415 316	331	32 490
Finansielle derivater	5 525 178	13 684	46 970

Pr. 31.12.2017

(NOK 1.000)	Nominelle verdier	Positive markedsverdier	Negative markedsverdier
Renterelaterte kontrakter			
Renteswapper	2 999 627	7 503	23 346
Sum renterelaterte kontrakter	2 999 627	7 503	23 346
Valutarelaterte kontrakter			
Terminkontrakter	1 752 987	4 108	22 636
Sum valutarelaterte kontrakter	1 752 987	4 108	22 636
Finansielle derivater	4 752 615	11 611	45 981

NOTE 26: NETTO OPPGJØR FINANSIELLE INSTRUMENTER

Per 31.12.2018

Eiendeler

(NOK 1.000)

	Brutto balanseførte finansielle eiendeler	Brutto gjeld som er presentert netto	Netto finansielle eiendeler i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (mottatt)	Netto beløp
Derivater	13 687	0	13 687	-13 687	0	0
Sum	13 687	0	13 687	-13 687	0	0

Forpliktelseser

(NOK 1.000)

	Brutto balanseførte finansielle forpliktelseser	Brutto gjeld som er presentert netto	Netto finansielle forpliktelseser i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (avgitt)	Netto beløp
Derivater	46 967	0	46 967	-16 842	-51 276	-21 151
Sum	46 967	0	46 967	-16 842	-51 276	-21 151

Per 31.12.2017

Eiendeler

(NOK 1.000)

	Brutto balanseførte finansielle eiendeler	Brutto gjeld som er presentert netto	Netto finansielle eiendeler i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (mottatt)	Netto beløp
Derivater	11 611	0	11 611	-10 267	0	1 344
Sum	11 611	0	11 611	-10 267	0	1 344

Forpliktelseser

(NOK 1.000)

	Brutto balanseførte finansielle forpliktelseser	Brutto gjeld som er presentert netto	Netto finansielle forpliktelseser i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (avgitt)	Netto beløp
Derivater	45 981	0	45 981	-10 267	-35 714	0
Sum	45 981	0	45 981	-10 267	-35 714	0

NOTE 27: FINANSIELLE GARANTIER OG PANTSETTELSE MV.

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Garantier		
Kontraktsgarantier	69 354	112 091
Betalingsgarantier	187 748	236 698
Sum garantiansvar	257 102	348 789
Pantsettelse		
Pantsatte verdipapirer Norges Bank, nominell hovedstol	205 000	205 000
Sum pantsettelse	205 000	205 000

NOTE 28: RISIKOSTYRING OG KAPITALDEKNING

Bankens overordnede mål for risiko og risikotoleranse er at denne skal være moderat og konsentrert rundt bankens hovedvirksomhetsområder på kredittsiden. Risiko på andre forretningsaktiviteter på kort og mellomlang sikt er i all hovedsak avledet av kredittaktiviteter, herunder også bankens innlånsaktiviteter. Utover kredittisiko gjelder dette rammer for rente, valuta- og likviditetseksponering. Her vil banken ha absolutte mål for risiko og risikotoleranse.

Kapitalkravsregelverket under Basel II er et tredelt system inndelt i såkalte pilarer. Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning, mens Pilar 2 omhandler bankens vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging. Pilar 3 omhandler bankens krav til offentliggjøring av finansiell informasjon.

Pilar 1 - Minimumskrav til ansvarlig kapital:

Minstekravet omfatter krav til sammensetning av ansvarlig kapital, krav til beregningsgrunnlaget for kredittisiko samt eksplisitte kapitalkrav for operasjonell risiko, motpartsrisiko og markedsrisiko.

Pareto Bank har valgt standardmetoden for beregning av kapitalkravet for kredittisiko, standardisert metode for beregning av kapitalkravet for motpartsrisiko for derivater og basismetoden for beregning av kapitalkravet for operasjonell risiko. Banken har ingen handelsportefølje eller eksponering som gjør at banken p.t. omfattes av kapitalkravet for markedsrisiko.

Kredittisiko:

Kredittisiko er den vesentligste risikoen Pareto Bank håndterer. Kredittisiko er risikoen for at et låne- eller garantiengasjement går i mislighold, og kunden ikke oppfyller sine avtalte forpliktelser overfor banken. Etter Pilar 1 deles disse inn i engasjementskategorier og utfra engasjementsbeløp, type sikkerhet/-beløp og status på engasjement/motpart beregnes kapitalkravet utfra standard risikovekter.

Operasjonell risiko:

Bankens operasjonelle risiko oppstår som følge av systemfeil eller kontrollfeil som medfører at ledelsen hindres i å overvåke eller kontrollere de øvrige risiki eller at den normale transaksjonsbehandlingen hindres. Videre er dette risiko for feil økonomisk rapportering som kan gi feilaktig beslutningsgrunnlag både internt og eksternt. Etter Pilar 1 har Pareto Bank valgt å beregne operasjonell risiko etter basismetoden. Denne legger til grunn et kapitalkrav på 15% av siste tre års inntekter.

Motpartsrisiko:

Banken har valgt den standardiserte metoden for beregning av kapitalkravet for motpartsrisiko for derivater. Banken har netting- og margineringsavtaler med samtlige derivatmotparter og utregner og utveksler kontantsikkerhet for eksponering daglig.

Markedsrisiko:

Bankens markedsrisiko er beskjeden og beregnes etter standardmetoden i Pilar 1.

NOTE 28: RISIKOSTYRING OG KAPITALDEKNING, FORTSATT...

Kapitaldekning etter Pilar 1

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Ansvarlig kapital		
Innbetalt og opptjent egenkapital	2 307 807	2 075 910
Balanseført egenkapital som ikke inngår i kjernekapital	-41 034	-93 792
Fradrag 0,1% av absoluttverdi finansielle instrumenter til virkelig verdi	-3 557	-3 657
Fradrag immaterielle eiendeler	-35 107	-30 202
Sum ren kjernekapital	2 228 109	1 948 260
Ansvarlig lånekapital (Tier 1)	200 000	50 000
Sum kjernekapital	2 428 109	1 998 260
Ansvarlig lånekapital (Tier 2)	270 000	270 000
Sum ansvarlig kapital	2 698 109	2 268 260
Minimumskrav ansvarlig kapital		
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	3 940	2 446
Institusjoner	10 932	6 674
Foretak	663 291	533 808
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	307 553	250 245
Forfalte engasjementer	26 686	12 408
Obligasjoner med fortrinnsrett	17 584	9 562
Andeler i verdipapirfond	3 392	3 295
Øvrige engasjementer	8 740	15 684
Kapitalkrav kredittrisiko standardmetoden (SA)	1 042 118	834 122
Kapitalkrav for operasjonell risiko	67 402	55 461
Fradrag for nedskrivninger på grupper av utlån	-4 465	-6 844
Minimumskrav til ansvarlig kapital	1 105 056	882 739
Overskudd av ansvarlig kapital	1 593 054	1 385 521
Kapitaldekning	19,53 %	20,56 %
Kjernekapitaldekning	17,58 %	18,11 %
Ren kjernekapitaldekning	16,13 %	17,66 %
Beregningsgrunnlag	13 813 195	11 034 232

NOTE 28: RISIKOSTYRING OG KAPITALDEKNING, FORTSATT...

Pilar 2 - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 er basert på at bankens styre minimum årlig skal gjennomføre en intern prosess (ICAAP) for å vurdere om det er samsvar mellom risikonivå og bankens kapitalbehov. I dette ligger det at banken må vurdere størrelse og sammensetning av den samlede kapitalen som banken vurderer at den må holde i forhold til risikoprofil. Kapitalbehovet må også vurderes i forhold til Pilar 1-kravet og nivået på faktisk ansvarlig kapital. Det skal utarbeides en strategi og kapitalplan for å opprettholde bankens soliditet og hvordan banken har til hensikt å tilpasse sitt kapitalnivå fremover.

Finanstilsynet har gjennomført sin vurdering av Pareto Banks risikoer, kapitalbehov og likviditetsbehov (SREP). Banken fikk en slik vurdering i 2017 med et vedtak om at banken skal ha kapital tilsvarende minst 3,2 % av risikovektet beregningsgrunnlag for å dekke risikoer som ikke, eller bare delvis, er dekket i pilar 1. Pilar 2 kravet skal dekkes av ren kjernekapital.

Bankens minstekrav til ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning var dermed henholdsvis 15,2 %, 16,7 % og 18,7 % ved utgangen av 2018. Banken oppfyller disse kravene med god margin. Finansdepartementet besluttet å øke motsyklisk kapitalbuffer med 0,5 prosentpoeng til 2,5 % gjeldende fra 31.12.2019. Banken vil da ha et minstekrav til ren kjernekapitaldekning på 15,7 %. Etter en samlet vurdering av bankens kapitalbehov har styret fastsatt et målnivå for ren kjernekapitaldekning for Pareto Bank på 16,2 % gjeldende fra 31.12.2019.

Bankens forretningsmodell gir et stort handlingsrom. Bankens utlånsportefølje har kort gjennomsnittlig løpetid. Dette er risikoreduserende på grunn av kortere eksponering, samtidig som det gir banken fleksibilitet til å redusere eller gjøre endringer i eksponering på enkeltområder. Baksiden er at bankens inntjening kan falle ved et bortfall i volum.

Styret har utvidet utbytteintervallet i 2018 fra 30 til 50 % til 0 til 50 %. Dette gir banken større fleksibilitet i perioder med utlånsvekst. Bankens høye uvektede kjernekapitalandelen gjør at banken har god evne til å absorbere tap. I tillegg driver banken lønnsomt, og inntjening utgjør et godt førstelinjeforsvar for absorbering av tap. Dette gjør banken attraktiv i kapitalmarkedene, hvilket bidrar til at den kan opprettholde virksomheten under vanskelige forhold. Motsyklisk kapitalbuffer er satt opp til det maksimale nivået på 2,5 % i henhold til Finansforetaksloven §14-3 (4). Utenom i særlige tilfeller venter banken ingen flere økninger i denne bufferen.

Banken gjennomfører flere stresstest knyttet til et alvorlig økonomisk tilbakeslag, der banken opplever stor tap på samtlige forretningsområder, tap av lønnsomhet og bortfall av funding. Samtidig skal banken opprettholde en normal utlånsvekst.

God lønnsomhet, en høy uvektet kapitaldekning og bankens handlingsrom med hensyn på utlånsporteføljens størrelse sammen med analyse av kapitalbehovet og resultat av stresstest underbygger styrets kapitalmål for ren kjernekapital.

Pilar 3 - Krav om offentliggjøring av finansiell informasjon

Pilar 3 supplementerer minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i Pilar 2. Pilar 3 bidrar til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av finansiell informasjon for å bidra til at ulike markedsaktører kan vurdere bankens risikonivå, bankens styring og kontroll med risikoene samt bankens kapitalisering. Banken offentliggjør beregningen av kapitalkravet—herunder spesifisering av risikovektet beregningsgrunnlag og ansvarlig kapital—samt gir en redegjørelse for styring og kontroll. Metoder banken bruker for å vurdere kapitalbehovet og rutiner for kontroll og styring av de ulike risikoer beskrives. Pilar 3-rapporten er tilgjengelig på bankens hjemmeside under www.paretobank.no/investor.

Ledelsesmessig styring og intervensjoner

Alle risikoområder blir regelmessig gjennomgått med bankens styre. Styret mottar månedlig rapport på overholdelse av regulatoriske krav og interne rammer. I dette ligger også løpende rapportering av markedsrisiko- og likviditetsrisiko for kontroll.

Bankens ledergruppe møtes regelmessig for å analysere og diskutere markedssyn, aktiviteter og risikonivå. Det er regelmessig rapportering til ledelsen på betalingsmessig uorden/mislighold og på øvrige brudd på lånevilkår. Bankens kredittkomiteer har faste møter 2 ganger i uken og ellers ved behov. Markedsrisiko og likviditetsrisiko rapporteres daglig til bankens ledergruppe. Som en del av bankens risikostyring og internkontroll foretas det løpende rapportering til ledelsen av alle vesentlige avvik i banken med forslag til tiltak for å unngå at slike hendelser/avvik gjentas.

Banken har en risikokontrollfunksjon som sikrer at banken ivaretar sine forpliktelser etter gjeldende rammeverk og bankens vedtekter. Det er styrets vurdering at bankens risikokontrollfunksjon er tilpasset bankens størrelse og virksomhet på en god måte og at funksjonen har tilstrekkelig kapasitet og rett kompetanse. Siden 2008 kan banken vise til god kontroll og oppfølging uten vesentlige avvik, feil og større tap.

NOTE 29: KREDITTRISIKO

Styring av kredittrisiko

Kredittrisiko er den type risiko som er av størst betydning for Pareto Bank. Kredittrisiko er den risiko en bank har for at et låne- eller garantiengasjement går i mislighold, og kunden ikke oppfyller sine avtalte forpliktelser overfor banken. Bankens kredittrisiko påvirkes av den generelle økonomiske utviklingen og bankens håndverk ved innvilgelse og oppfølging av engasjementet.

Banken har et bevisst forhold til risikoen den til enhver tid påtar seg. Risikoen i forbindelse med kredittgivning skal være kalkulert og forståelig, og bankens eksponering må kunne beregnes i et konkret beløp. Det er etablert risikostyringssystemer/-rutiner for å overvåke/definere den risikoen banken påtar seg.

Pareto Bank har et bevisst forhold til diversifisering av utlånsporteføljen hva gjelder bransje, sikkerhet og størrelse på enkeltengasjementer. Banken søker å diversifisere mellom de ulike segmentene og unngå risiko i sektorer hvor banken ikke har tilstrekkelig kompetanse eller er usikre på den generelle fremtidige risikoen i segmentet.

Kreditthåndbok, herunder Kredittpolicy og Kredittstyringsnotat gir retningslinjer og rammer for all kredittgivning/-eksponering. Et prinsipp vil være at en debitor skal være solid, med akseptabel kontantstrøm og fortrinnsvis verdibestendig pantesikret. I tillegg skal banken kjenne sine kunder godt. Alle engasjementer og motparter skal gjennomgås minimum en gang pr. år. Bankens kredittpolicy tilsier at alle engasjementer skal være fullt ut sikret ved pant i eiendom, verdipapirer eller annen kvalifisert sikkerhet. Samtlige engasjementer stresstestes ved inngåelse og ved årlige engasjementsgjennomganger for å vurdere robustheten i engasjementene i et «worst-case» scenario, både i forhold til betjening og i forhold til verdien av bankens sikkerheter.

Banken har relativt få kredittengasjementer, men til gjengjeld vil disse gjennomgående være noe større enn hos andre banker. Av denne grunn vurderes det at banken er mer eksponert mot større enkelttap enn tap som følge av en mer generell konjunkturedgang eller fall i spesifikke bransjer/sikkerhetstyper.

Risikoklassifiseringssystem

Risikoklassifisering skal danne grunnlag for enhetlig vurdering av den risiko banken tar på seg i forbindelse med utlån, kreditter og garantier og egne investeringer i verdipapirer. Modellen danner også grunnlag for risikoprising av engasjementene. Hvert engasjement klassifiseres ved inngåelse samt i forbindelse med engasjementsgjennomganger, eller ved kjente endringer i engasjementet eller verdien av pantet.

Risikoklassifiseringen gjøres i to dimensjoner, henholdsvis debitor og sikkerhetsdimensjonen. I debitor dimensjonen vurderes kundens tilbakebetalingsevne, dvs. kundens kontantstrøm og kvaliteten på denne samt kundens soliditet. I sikkerhetsdimensjonen vurderes kvaliteten på pantet, dets likviditet og dets evne til å tåle svingninger i markedsverdier over tid. Klassifiseringen vil variere fra A til E i hver av dimensjonene. Dette gir en risikomatrix med inntil 25 risikoklasser som igjen er gruppert som følger:

Risikogrupper

Ingen/svært liten risiko	AA, AB, BA
Liten risiko	AC, BB, CA
Moderat risiko	AD, BC, CB, DA
Noe risiko	AE, BD, CC, DB, EA
Stor risiko	BE, CD, DC, EB
Svært stor risiko	CE, DD, EC
Tapsutsatt	ED, DE, EE

NOTE 29: KREDITTRISIKO, FORTSATT...

Under følger oppstilling av bankens kredittengasjementer, utlån til kredittinstitusjoner og investeringer i sertifikater og obligasjoner fordelt etter risikogrupper og etter deres hovedsikkerhet. Tabellene viser også maksimal kreditteksponering. Maksimal

kreditteksponering på finansielle derivater fremgår av note 25. Det vises her til note 28 og kapitalbehov for bankens kreditt-risiko.

Kunder: Kredittengasjementer fordelt etter hovedsikkerhet/eksponering: ¹⁾

(NOK 1.000)	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Samlet kreditteksponering	
				31.12.2018	31.12.2017
Aksjer og andeler	1 499 866	2 050	917 263	2 419 178	2 031 046
Obligasjoner	181 009	0	72 664	253 673	281 628
Næringseiendom - Kontor	280 139	2 840	24 761	307 740	74 000
Næringseiendom - Lager/Kombinasjonsbygg	1 321 037	2 800	27 204	1 351 041	1 214 136
Næringseiendom - Forretningslokaler	347 232	4 307	592	352 132	332 797
Næringseiendom - Bolig	3 079 537	77 312	782 658	3 939 507	3 680 919
Næringseiendom - Tomt	2 722 308	5 000	174 260	2 901 568	1 960 901
Næringseiendom - Annet	1 028 969	0	7 742	1 036 711	416 419
Maritime næringer	801 001	115 157	0	916 158	1 225 206
Boliglån/-kreditter	208 810	0	26 629	235 440	258 713
Kontantdepot	6 455	28 317	10	34 782	60 734
Usikret	0	0	0	0	0
Annet	179 360	19 318	59 994	258 672	359 489
Verdiendringer , pål. renter, nedskrivninger og amortisering	-3 025	0	0	-3 025	-45 641
Utlån til og fordringer på kunder hovedstol	11 652 698	257 102	2 093 775	14 003 574	11 850 346

¹⁾ De fleste engasjementer med unntak av ordinære boliglån/-kreditter har normalt sikkerhetsstrukturer som består av flere elementer. Dette kan være ulike typer sidesikkerheter som eiendom, verdipapirer, kausjoner og kontantdepot mv.

Utlån til kunder fordelt etter intern rating

(NOK 1 000)	31.12.2018			31.12.2017	
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Totalt	Totalt
Ingen/svært liten risiko	4 573 145	63 012	30 016	4 666 174	4 232 231
Liten risiko	5 150 044	138 047	42 600	5 330 691	3 875 787
Moderat risiko	1 162 234	96 134	-	1 258 368	1 005 229
Noe risiko	173 434	49 751	65 000	288 185	320 903
Stor risiko	45 724	-	70 000	115 724	17 487
Svært stor risiko	-	-	-	-	38 087
Tapsutsatt	-	-	3 730	3 730	3 587
Brutto balanseført verdi	11 104 580	346 945	211 347	11 662 872	9 493 311
Tapsavsetninger	26 117	4 176	25 047	55 340	45 641
Utlån til kunder	11 078 463	342 769	186 299	11 607 532	9 447 670

Tallene er oppgitt ekskl. periodiserte renter.

Ubenyttede kreditter fordelt etter intern rating

(NOK 1 000)	31.12.2018			31.12.2017	
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Totalt	Totalt
Ingen/svært liten risiko	1 163 155	-	-	1 163 155	1 202 696
Liten risiko	813 837	1 246	-	815 083	712 807
Moderat risiko	80 031	1 309	-	81 340	136 720
Noe risiko	9 616	5 000	-	14 616	1 000
Stor risiko	13 576	-	-	13 576	664
Svært stor risiko	-	-	-	-	-
Tapsutsatt	-	-	-	-	-
Brutto balanseført verdi	2 080 215	7 556	-	2 087 770	2 053 887
Tapsavsetninger	2 344	192	-	2 536	-
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	2 077 871	7 364	-	2 085 235	2 053 887

Finansielle garantier fordelt etter intern rating

(NOK 1 000)	31.12.2018			31.12.2017	
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Totalt	Totalt
Ingen/svært liten risiko	22 424	-	-	22 424	64 765
Liten risiko	200 004	-	2 500	202 504	186 027
Moderat risiko	15 725	300	-	16 025	92 286
Noe risiko	4 170	-	-	4 170	5 711
Stor risiko	4 939	-	-	4 939	-
Svært stor risiko	-	7 040	-	7 040	-
Tapsutsatt	-	-	-	-	-
Brutto balanseført verdi	247 262	7 340	2 500	257 102	348 789
Tapsavsetninger	391	1 438	-	1 829	-
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	246 871	5 902	2 500	255 272	348 789

(NOK 1.000)	Ubenyttede			Samlet kreditteksponering	
	Utlån	Garantier	kredittrammer	31.12.2018	31.12.2017
Ingen/svært liten risiko	4 660 169	22 424	1 169 159	5 851 752	5 499 691
Liten risiko	5 329 547	202 504	815 083	6 347 135	4 774 622
Moderat risiko	1 258 368	16 025	81 340	1 355 733	1 234 235
Noe risiko	288 185	4 170	14 616	306 971	327 614
Stor risiko	115 724	4 939	13 576	134 239	18 151
Svært stor risiko	0	7 040	0	7 040	38 087
Tapsutsatt	3 730	0	0	3 730	3 587
Verdiendringer , pål. renter, nedskrivninger og amortisering	-3 025	0	0	-3 025	-45 641
Utlån til og fordringer på kunder hovedstol	11 652 698	257 102	2 093 775	14 003 574	11 850 346

NOTE 29: KREDITTRISIKO, FORTSATT...

Utlån til kunder fordelt på kunde grupper

(NOK 1.000)	Utlån til amortisert kost		Utlån til amortisert kost	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Verdipapirfinansiering	522 316	626 810		
Selskapsfinansiering	1 362 918	1 121 236		
Eiendomsfinansiering	8 975 653	6 636 895		
Shipping- og Offshorefinansiering	794 683	1 108 370		
Påløpte renter og amortiseringer	52 470	39 911		
Nedskrivninger trinn 1 og 2*	-30 293	-47 700		
Nedskrivninger trinn 3**	-25 047	-37 853		
Totalt	11 652 698	9 447 670		

* Sammenlignbare tall for «nedskrivninger trinn 1 og 2» utgjør gruppenedskrivninger etter IAS39.

** Sammenlignbare tall for «nedskrivninger trinn 3» utgjør individuelle nedskrivninger etter IAS39.

Kredittengasjementer fordelt på næring/ sektor

(NOK 1.000)	Utlån		Garantier		Ubenyttede kredittrammer	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Personkunder	416 408	385 203	2 773	3 793	220 419	242 128
Jordbruk, skogbruk og fiske	79 699	0	0	0	5 832	6 000
Bergverksdrift og utvinning	40 000	40 000	0	0	0	0
Industri	16 321	17 206	600	600	871	14 936
El-, gass-, damp- og varmtvannsfors.	0	0	0	0	0	0
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	0	0	0	0	0	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	3 600 433	2 858 194	34 633	132 116	343 383	579 402
Varehandel	49 636	19 526	1 170	1 170	22 164	7 774
Transport og lagring	495 665	847 703	7 040	500	40 412	35 761
Overnattings- og serveringsvirksomhet	8 000	40 000	3 000	2 000	15 011	0
Informasjon og kommunikasjon	12 155	9 825	2 506	1 656	2 500	1 542
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	1 703 137	1 271 159	119 070	122 053	422 190	330 669
Omsetning og drift av fast eiendom	4 298 239	3 360 825	68 601	61 830	862 043	640 381
Faglig , vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	582 592	444 375	8 238	14 909	93 366	130 559
Forretningsmessig tjenesteyting	211 252	176 106	2 050	2 050	47 073	41 423
Undervisning	20 884	0	0	0	0	2 500
Helse-, sosialtjenester og underholdning	121 301	23 188	7 422	6 112	18 511	20 812
Sum kunder, hovedstol	11 655 723	9 493 311	257 102	348 789	2 093 775	2 053 887
Periodiserte renter og amortisering	52 315	39 912	0	0	0	0
Nedskrivninger	-55 340	-85 553	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum kunder	11 652 698	9 447 670	257 102	348 789	2 093 775	2 053 887
Kredittinstitusjoner, hovedstol	246 445	291 508	0	0	0	0
Periodiserte renter og amortisering	5 081	4 025	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum kredittinstitusjoner	251 526	295 533	0	0	0	0
Sum kunder og kredittinstitusjoner	11 904 224	9 743 203	257 102	348 789	2 093 775	2 053 887

Kredittengasjementer fordelt på geografiske områder

(NOK 1.000)	Utlån		Garantier		Ubenyttede kredittrammer	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Østlandet	3 014 060	2 407 915	71 775	64 848	831 888	742 382
Oslo	6 480 678	5 450 622	68 312	110 543	941 724	916 068
Sørlandet	373 269	292 297	238	238	69 235	92 673
Vestlandet	460 061	276 377	1 620	2 120	107 819	116 308
Nord Norge og Midt Norge	886 444	439 404	0	61 846	42 885	135 963
Utlandet	441 211	626 697	115 157	109 195	100 224	50 493
Sum kunder, hovedstol	11 655 723	9 493 311	257 102	348 789	2 093 775	2 053 887
Periodiserte renter og amortisering	52 315	39 912	0	0	0	0
Nedskrivninger	-55 340	-85 553	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum kunder	11 652 698	9 447 670	257 102	348 789	2 093 775	2 053 887
Kredittinstitusjoner, hovedstol	246 445	291 508	0	0	0	0
Periodiserte renter og amortisering	5 081	4 025	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum Kredittinstitusjoner	251 526	295 533	0	0	0	0
Sum Kunder og Kredittinstitusjoner	11 904 224	9 743 203	257 102	348 789	2 093 775	2 053 887

Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner fordelt etter ekstern rating

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Ekstern rating S&P, AA- /A-1+	14 362	26 960
Ekstern rating S&P, A+ /A-1+	222 382	261 882
Ekstern rating S&P, A /A-1	14 782	6 691
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	251 526	295 533

Sertifikater og obligasjoner: Klassifisering av utstedere etter sektor

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
Stat	986 337	1 518 439
Kommune	226 935	366 638
Kredittforetak	2 197 840	1 195 163
Bank	73 519	93 647
Sertifikater og obligasjoner	3 484 630	3 173 886

Sertifikater og obligasjoner: Klassifisering av utstedere etter rating

(NOK 1.000)	31.12.2018	31.12.2017
AAA	3 200 069	2 917 002
AA-/AA/AA+	211 043	163 237
BBB-/BBB/BBB+	73 519	93 647
Sertifikater og obligasjoner	3 484 631	3 173 886

For utstedere som ikke har offisiell rating, er automatisert kredittscore fra DNB og Nordea lagt til grunn.

NOTE 30: RENTERISIKO

Styring av renterisiko

Bankens renterisiko oppstår som følge av endringer i de underliggende markedsrentene, og er knyttet til forskjeller i renteforfall på bankens finansielle instrumenter. Pareto Bank har som policy å ikke ta egne posisjoner i rentemarkedet. Banken vil være eksponert for renterisiko gjennom sin utlåns- og innskuddsvirksomhet, men vil søke å avdekke denne risikoen i størst mulig grad.

Banken måler renterisiko som den samlede økonomiske konsekvensen av en parallellforskyvning av rentekurven med ett prosentpoeng. Alle rentesensitive poster på og utenfor balansen tas med i denne beregningen. Konsekvensen er uttrykt som endring i nåverdier av fremtidige kontantstrømmer som følge av renteendringen. Den økonomiske konsekvensen er beregnet for et bestemt antall ulike løpetidsintervaller for å illustrere hvilke renter banken har eksponering mot.

Banken måler også summen av renterisiko for to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammebegrensninger for hvert enkelt løpetidsintervall skal begrense mulighetene for å ta yieldkurverisiko. Ved siden av den metodiske beregningen av renterisiko, strestestes også renteposisjonene for parallellskift i rentekurvene.

Banken har interne rammer for den samlede renterisiko i norske kroner og valuta og måler denne henholdsvis innenfor definerte løpetidsintervaller og på summen fra to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammen gjelder løpende og omfatter alle løpetider, alle finansielle instrumenter og alle valutaer.

Bankens renteposisjoner rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Beregningen under er gjort med utgangspunkt i posisjoner og markedsrenter per 31. desember. Alle finansielle instrumenter med rentebinding er vurdert til virkelig verdi, og tabellen viser regnskapsmessig resultatendring før skatt etter postenes avtalte rentebinding fordelt per valutslag ved et 1 % parallellskift i markedsrentene. Ved et tilsvarende negativt parallellskift vil effekten være den samme, men med motsatt fortegn.

Pr. 31.12.2018

(NOK 1.000)	Inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 6 mnd	Fra 6 mnd inntil 9 mnd	Fra 9 mnd inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Sum
NOK	3 921	1 500	788	426	619	7 253
USD	-2 183	0	0	0	0	-2 183
SEK	-31	0	0	0	0	-31
EUR	-374	-29	0	0	0	-403
DKK	7	0	0	0	0	7
Sum	1 340	1 471	788	426	619	4 644

Pr. 31.12.2017

(NOK 1.000)	Inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 6 mnd	Fra 6 mnd inntil 9 mnd	Fra 9 mnd inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Sum
NOK	1 648	771	335	-906	1 788	3 635
USD	-2 742	0	0	0	0	-2 742
SEK	48	-36	0	0	0	11
Sum	-1 301	-337	335	-906	1 788	-421

NOTE 31: VALUTARISIKO

Styring av valutarisiko

Valutarisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av endringer i valutakursen.

Pareto Bank skal ikke ta egne posisjoner i valutamarkedet og skal fortløpende og i størst mulig grad avdekke oppstått eksponering. Alle poster på og utenfor balansen med tilhørende inntekts- og kostnadsposter blir avdekket. Dette innebærer at bankens eksponering i valutamarkedet i all hovedsak vil være begrenset. Eksponeringen skal være innenfor rammer og fullmakter gitt av styret.

Banken måler valutarisiko som bankens nettoposisjon i den enkelte valuta. I tillegg måler banken summen av nettoposisjonene i hver valuta som en brutto størrelse uten netting mellom valutaer. Nettoposisjonene er omregnet til norske kroner.

Banken stresstester valutaposisjonene ved å analysere resultat-effekten før skatt av en markedsendring på 10 prosentpoeng for henholdsvis største tillatte nettoposisjon i en enkelt valuta og aggregert nettoposisjon i alle valutaer.

Bankens valutaposisjoner rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Beregningen under er gjort med utgangspunkt i posisjoner og valutakurser per 31. desember til virkelig verdi. Tabellen viser fordeling per valutaslag ved et 10 % skift i valutakursene.

(NOK 1.000)	Eiendeler	Gjeld	Finansielle derivater	Netto valuta-eksponering	Resultatendring ved 10% endring
Valutarisiko per 31.12.2018					
USD	937 251	-178 885	-753 761	4 605	461
EUR	555 154	-23 804	-348 963	182 387	18 239
SEK	160 621	-12 802	-147 127	692	69
GBP	8 154	-7 962	0	193	19
DKK	14 795	-3 031	-11 321	443	44
Sum	1 675 976	-226 484	-1 261 172	188 320	18 832
Valutarisiko per 31.12.2017					
USD	1 231 392	-236 949	-975 096	19 348	1 935
EUR	683 414	-31 304	-651 720	391	39
SEK	126 844	-18 337	-107 912	595	59
GBP	713	-519	0	193	19
DKK	18 046	-7 462	-9 923	661	66
Sum	2 060 409	-294 571	-1 744 651	21 187	2 119

NOTE 32: LIKVIDITETSRISIKO

Styring av likviditetsrisiko

Pareto Bank har som mål å holde en lav til moderat likviditetsrisiko på både kort og lang sikt. Bankens forretningsområder og kundesammensetning gjør at bankens innskuddssammensetning vil være annerledes enn for en gjennomsnittlig norsk sparebank. Det vil si at innskudd vil i større grad komme fra bankens bedriftskunder og vil i gjennomsnittet være større. Bankens evne til å utstede verdipapirer kan variere mer enn hos en gjennomsnittlig norsk sparebank. På den andre siden har banken en utlånsportefølje med en høy omløpshastighet som gir banken fleksibilitet i den langsiktige likviditetsstyringen. Derfor har banken målnivåer som ligger noe høyere enn minimumskravene.

Banken skal til enhver tid ha en høy nok overskuddslikviditet til å ha en god nok likviditetsbuffer. Størrelseskravet til likviditetsbufferen styres av risikoen for bortfall av finansiering og utbetalinger til bankens kredittkunder. Bankens likviditetsbuffer består av plasseringer i andre banker og verdipapirer med tilsvarende investement grade rating. Størrelsen på likviditetsbufferen er en funksjon av forventet utlånsvekst og balansestruktur.

Den kvantitative vurderingen av bankens likviditetsrisikonivå gjøres i det korte perspektiv ved å beregne bankens likviditetsgap og Liquidity Coverage Ratio (LCR) på daglig basis. Likviditetsgapet er differansen mellom bankens overskuddslikviditet og et beregnet likviditetskrav. Det lages en prognose over likviditetsgapet og LCR for de kommende 12 måneder som danner

en overlevelseshorisont. Likviditetsrisiko i det lange perspektiv måles ved å beregne Finanstilsynets likviditetsindikator 1 og 2, samt Net Stable Funding Ratio (NSFR) og Additional Liquidity Monitoring Metrics (ALMM). Som et supplement til den kvantitative vurderingen gjøres en mer skjønsmessig vurdering av andre faktorer som påvirker likviditetsrisikonivået i banken.

Pr. 31.12.2018 var bankens positive likviditetsgap på kr 1.951 mill. (kr 1.326 mill.). LCR var på 186 % (135 %). Finanstilsynets likviditetsindikator 1 var 124 % (127 %) og likviditetsindikator 2 var 132 % (134 %). NSFR var 127 % (127%).

Innskuddsdekningen pr. 31.12.2018 utgjorde 65,4 % (75 %).

Bankens likviditetsstyring er basert på retningslinjer fastsatt av bankens styre. Disse er basert på anbefalinger gitt av Finanstilsynet. Banken har utarbeidet rammer og prinsipper for styring av likviditetsrisiko. I tillegg er det utarbeidet prognoser og beredskap for mulige likviditetskriser. Bankens likviditets-situasjon rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Beregningen under er gjort med utgangspunkt i gjenværende kontraktsmessig løpetid på gjeldsposter og forpliktelser per 31. desember.

(NOK 1.000)

Likviditetsforfall per 31.12.2018	Udefinert	Inntil 1 måned	Fra 1 til 3 måneder	Fra 3 til 12 måneder	Over 1 år	Over 5 år	SUM
Konter og fordringer på sentralbanker	0	68 065	0	0	0	0	68 065
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	0	251 526	0	0	0	0	251 526
Utlån til kunder	0	2 246 020	1 889 510	4 260 902	3 253 997	2 270	11 652 698
Sertifikater og obligasjoner	0	3 804	16 700	489 643	2 491 363	664 037	3 665 547
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	89 872	0	0	0	0	0	89 872
Sum eiendeler	89 872	2 569 415	1 906 210	4 750 545	5 745 360	666 306	15 727 708
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	150	0	0	0	0	150
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	5 054 545	444 514	1 768 626	355 038	0	7 622 723
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	0	81 588	576 307	4 197 694	0	4 855 590
Ansvarlig lånekapital	0	0	2 482	156 266	130 192	0	288 940
Sum gjeld	0	5 054 695	528 584	2 501 199	4 682 924	0	12 767 403
Sum finansielle derivater, netto oppgjør	0	-8 858	-7 558	-8 323	-110	8 312	-16 537
Sum likviditetsforfall	89 872	-2 494 138	1 370 068	2 241 022	1 062 326	674 618	2 943 768

NOTE 32: LIKVIDITETSRISIKO, FORTSATT...

(NOK 1.000)

Likviditetsforfall per 31.12.2017	Udefinert	Inntil 1 måned	Fra 1 til 3 måneder	Fra 3 til 12 måneder	Over 1 år	Over 5 år	SUM
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	61 014	0	0	0	0	61 014
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	0	295 533	0	0	0	0	295 533
Utlån til kunder	0	2 185 129	879 762	4 490 871	2 305 342	27 110	9 888 215
Sertifikater og obligasjoner	0	1 717	553 622	79 097	2 017 305	664 041	3 315 782
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	77 162	0	0	0	0	0	77 162
Sum eiendeler	77 162	2 543 393	1 433 384	4 569 968	4 322 647	691 151	13 637 706
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	200 245	0	0	0	0	200 245
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	6 151 963	286 153	384 547	302 525	0	7 125 188
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	246 067	12 965	538 206	2 602 069	0	3 399 307
Ansvarlig lånekapital	0	0	2 175	1 857	277 549	0	281 580
Sum gjeld	0	6 598 275	301 293	924 610	3 182 142	0	11 006 321
Sum finansielle derivater, netto oppgjør	0	-8 858	-7 558	-8 323	-110	8 312	-16 537
Sum likviditetsforfall	77 162	-4 063 741	1 124 533	3 637 035	1 140 395	699 463	2 614 848

Restløpetid eiendeler og gjeld viser gjenværende løpetid på rentebærende eiendels- og gjeldsposter inkludert stipulerte renter. Ansvarlig lånekapital er klassifisert etter første innløsningsrett for utsteder.

NOTE 33: ANDRE RISIKOFORHOLD

Styring av forretningsmessig og strategisk risiko

Konkurransesituasjonen, produkter og kundenes forventninger endres over tid og er vanskelig både å vurdere og anslå. Dette gir både muligheter og trusler i forhold til de planer som er lagt og budsjett/prognoser vil naturlig nok ha en iboende usikkerhet.

Det er gjort sensitivitetsanalyser for å vurdere kapitalbehov utover Pilar 1 på de faktorer som vil ha størst betydning for bankens resultatutvikling og de vesentlige endringer i innlånskostnad, endring i rentemargin på utlån og endringer i utlånsvolum. I tillegg vil det også være andre faktorer som kan endre bankens resultatutvikling som svikt i andre inntekter, høyere kostnader enn forutsatt og lignende.

Styring av operasjonell risiko

Bankens operasjonelle risiko oppstår som følge av systemfeil eller kontrollfeil som medfører at ledelsen hindres i å overvåke eller kontrollere de øvrige risiki eller at den normale transaksjonsbehandlingen hindres. Videre er dette risiko for feil økonomisk rapportering som kan gi feilaktig beslutningsgrunnlag både internt og eksternt. Risikotypen inneholder også forvaltningsmessig risiko ved at bankens løpende drift ikke fungerer tilfredsstillende.

Banken søker å begrense operasjonell risiko gjennom god styring og kontroll ved etablering av gode kontrollrutiner, godt etablert rutineverk, compliance- og risikofunksjon, samt forsikringsdekning mot svindelanslag.

Bankens virksomhet er relativt begrenset. Virksomheten drives fra et kontor, har få ansatte, få kunder/konti, ingen kontant-håndtering og et svært begrenset transaksjonsvolum. De aller fleste av bankens kunder bruker andre banker som hovedbank. Omfanget av hendelser har vært relativt liten.

Styring av andre identifiserte risikoformer

Av annen risiko kan nevnes endringer i rammevilkår, nye regelverk som kan påvirke bankens kostnader og inntekter, herunder endringer i kapital- og likviditetskrav, skatteregler, mv., og konkurransesituasjon. Videre har banken også renommérisiko knyttet til kunder, motparter, samarbeidspartnere og/eller myndigheter. Videre kan det være andre forhold banken i dag ikke har avdekket eller vil stå ovenfor fremover.

NOTE 34: ANDRE FORPLIKTELSER

Pareto AS

Pareto Bank har en husleieavtale med Dronnings Mauds Gate 1-3 på lokaler i Dronning Mauds gt. 3. Avtalen løper til 2020 og husleieforpliktelsen beløper seg pt. til kr 2,8 mill. pr. år. Leien justeres med konsumprisindeksen.

Evry ASA

Det ble i september 2016 inngått en 5-års avtale på leveranse og drift av banksystemer. Evry ASA leverer en løsningsportefølje med blant annet bankkontorløsninger, nettbank, antihvitvask og betalingsformidlingstjenester. Evry ASA skal i tillegg levere drift av løsningene. Avtalen har en ramme på mellom kr 30 og 40 mill. avhengig av bankens utvikling i avtaleperioden.

NOTE 35: GODTGJØRELSER OG LIGNENDE

Styret avgir følgende erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte m.v. i henhold til allmennaksjeloven § 6-16a:

Godtgjørelse til administrerende direktør

Styret fastsatte adm.direktørs lønn i møte 20. juni 2018 til 2.580.000 kroner. De enkelte godtgjørelser m.v. for 2018 er angitt under.

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Pareto Banks retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til administrerende direktør og øvrig ledelse skal understøtte bankens strategi. Styrets godtgjørelsesutvalg utgår fra det samlede styret til enhver tid. Godtgjørelsesutvalget innstiller i saker som omhandler godtgjørelse i overensstemmelse med forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner m.v.

Styret legger til grunn at administrerende direktør skal ha konkurransedyktig lønn og øvrige betingelser. Godtgjørelse og betingelser skal ikke være egnet til å skade Pareto Banks omdømme.

Administrerende direktør fastsetter godtgjørelsen til ledende ansatte i banken i samråd med styrets leder. Pareto Bank er en spesialbank med høye krav til spesialkompetanse hos de ansatte. Lønn fastsettes derfor ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser innenfor bankens fokusområder. Lønnen skal bidra til at Pareto Bank trekker til seg og beholder ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring.

Naturaltelser kan tilbys ledende ansatte i den grad ytelsene har en relevant sammenheng med den ansattes funksjon i banken eller er i tråd med markedsmessig praksis. Ytelsene skal ikke være vesentlige i forhold til den ansattes grunnlønn.

Variabel godtgjørelse til ledende ansatte kan gis etter forskrift om godtgjørelsesordninger finansinstitusjoner m.v. basert på konkret resultatoppnåelse og diskresjonær vurdering. Ordningen skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og ordningen skal ikke være egnet til å skade Pareto Banks omdømme.

Pareto Bank har en ordning for overskuddsdeling som er basert på oppnådd resultat etter skatt og egenkapitalavkastning etter skatt. Overskuddsdeling skjer dersom banken leverer en egenkapitalavkastning etter skatt utover et innslagspunkt fastsatt av bankens styre hvert år. For 2018 vedtok styret et innslagspunkt på 6,5 %. En andel av resultatet utover 6,5 % egenkapitalavkastning utdeles til bankens ansatte som variabel godtgjørelse.

Pensjonsordning og eventuell avtale om sluttvederlag og lignende skal sees i sammenheng med øvrig godtgjørelse. Pensjonsordning og sluttvederlag må ikke i sine ulike komponenter eller i sum være egnet til å skade Pareto Banks omdømme. Ledende ansatte er tilsluttet den alminnelige pensjonsordningen for ansatte i Pareto Bank ASA. Pensjonsalder er 67 år.

Retningslinjer for aksjer, tegningsretter, opsjoner m.v. for det kommende regnskapsåret

Det er et ønske at administrerende direktør, ledende ansatte og øvrige ansatte eier aksjer i banken. Administrerende direktør og ledende ansatte gis på lik linje med øvrige ansatte i banken adgang til å delta i et aksjekjøpsprogram for ansatte. For 2018 gjelder også en ordning om overskuddsdeling for alle ansatte. Ordningen er resultatbasert og variabel godtgjørelse utbetales i form av aksjer i Pareto Bank. For ansatte med kontrollansvar er tildelingen diskresjonær og ikke resultatbasert.

Styreleders betingelser

Styreleder i Pareto Bank, Åsmund Skår, mottok i 2018 en samlet godtgjørelse på 380.000 kroner.

NOTE 35: GODTGJØRELSER OG LIGNENDE, FORTSATT...
Godtgjørelser og lignende i 2018

(NOK 1.000)	Fast årslønn 31.12.18	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.18	Antall Aksjer ¹⁾
Ledelse:								
Tiril Haug Villum, adm.direktør	2 580	2 694	1 129	113	3 936	89	3 245	288 136
Sven Erik Klepp, direktør eiendom	2 155	2 190	894	67	3 151	93	5 466	182 952
Per Ø. Schiong, kredittdirektør	2 500	2 483	150	53	2 685	88		54 546
Erik Skarbøvik, direktør verdipapirer	2 075	2 571	858	72	3 501	89		45 037
Erling Mork, finansdirektør	1 870	1 873	768	65	2 706	87		49 592
Sum Ledelse	11 180	11 811	3 799	369	15 979	446	8 711	620 263

(NOK 1.000)	Utbetalt honorar	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.18	Antall Aksjer ¹⁾
Styret:								
Åsmund Skår, leder	380	0	0	0	380	0	0	16 526
Brita Eilertsen, nestleder	300	0	0	0	300	0	0	0
Camilla Wahl, medlem	250	0	0	0	250	0	0	0
Per K. Spone, medlem	250	0	0	0	250	0	0	0
Espen Lundaas, medlem	250	0	0	0	250	0	0	50 000
Trine Charlotte Høgås-Ellingsen, varamedlem	50	0	0	0	50	0	0	0
Peter Ditlef Knudsen, varamedlem	90	0	0	0	90	0	0	1 000
Petter Tinholt, ansattmedlem	0	650	300	71	1 021	39	0	4 177
Tine B. Ludvigsen, ansattmedlem vara	0	746	300	11	1 058	46	6 291	6 910
Sum Styret	1 570	1 396	600	83	3 648	85	6 291	78 613

¹⁾ Aksjer eid direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor personene har bestemmende innflytelse.

Revisor	31.12.2018	31.12.2017
Lovpålagt revisjon	1 027	925
Andre attestasjonstjenester	0	100
Skatte- og avgiftsrådgivning	0	0
Andre tjenester utenfor revisjon	88	0
Sum godtgjørelse til valgt revisor inkl. merverdiavgift	1 114	1 025

Lån til ansatte og styret var per 31.12.2018 på kr 18,9 mill. Ansattes lån ligger innenfor de rammer og løpetid og som gjelder for vanlige kundeforhold, og det er stilt sikkerhet for slike lån i samsvar med de krav som stilles i Finansieringsvirksomhetsloven § 2-15. Renten på lånene har vært den til enhver tid gjeldende normrente for beskatning av lån i arbeidsforhold.

NOTE 35: GODTGJØRELSER OG LIGNENDE, FORTSATT...

Godtgjørelser og lignende i 2017

(NOK 1.000)	Fast årslønn 31.12.17	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.17	Antall Aksjer ¹⁾
Ledelse:								
Tiril Haug Villum, adm.direktør	2 500	2 577	1 050	108	3 735	86	3 167	272 453
Ole Tandberg, viseadm. direktør		3 798	850	25	4 673	63		
Sven Erik Klepp, direktør eiendom	1 980	2 086	915	54	3 055	90	5 617	216 256
Per Ø. Schiong, kredittdirektør	2 530	2 529	0	63	2 591	85	0	54 166
Erik Skarbøvik, direktør verdipapirer	1 900	2 180	835	58	3 073	86	0	52 910
Erling Mork, finansdirektør	1 700	1 733	630	78	2 441	85	0	37 870
Sum Ledelse	10 610	11 106	3 430	360	14 896	494	8 784	633 655

(NOK 1.000)	Utbetalt honorar	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.17	Antall Aksjer ¹⁾
Styret:								
Åsmund Skår, leder	390	0	0	0	390	0	0	9 026
Brita Eilertsen, nestleder	330	0	0	0	330	0	0	0
Camilla Wahl, medlem	270	0	0	0	270	0	0	0
Per K. Spone, medlem	273	0	0	0	273	0	0	0
Carl Erik Steen, medlem (1.1. - 23.03)	56	0	0	0	56	0	0	0
Espen Lundaas, medlem (23.03 - 31.12)	193	0	0	-	193	0	0	50 000
Lena Krog, ansatte medlem (1.1. - 23.03)	0	1 108	515	13	1 636	80	2 451	45 545
Lars Christian Bjørge, ansatte medlem (23.03 - 31.12)	0	1 018	340	102	1 460	69	0	0
Trine Charlotte Høgås-Ellingsen, varamedlem	50	0	0	0	50	0	0	0
Peter Ditlef Knudsen, varamedlem	30	0	0	-	30	0	0	1 000
Mariann Heggeli, ansattes varamedlem	0	1 021	410	19	1 450	74	0	22 100
Sum Styret	1 592	3 147	1 265	134	6 139	223	2 451	127 671

1) Aksjer eid direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor personene har bestemmende innflytelse.

NOTE 36: AKSJONÆRER

Navn	Beholdning 31.12.2018	Andel
Pareto AS	9 675 873	16,51 %
Pecunia Forvaltning AS	6 500 000	11,09 %
AF Capital Management AS	5 045 998	8,61 %
K11 Investor AS	2 191 356	3,74 %
Rune Bentsen AS	2 191 355	3,74 %
Verdipapirfondet Landkreditt Utbytte	2 000 000	3,41 %
Hjellegjerde Invest AS	1 503 000	2,56 %
Verdipapirfondet First Generator	1 477 539	2,52 %
Kolberg Motors AS	1 360 000	2,32 %
Dragesund Invest AS	1 067 231	1,82 %
Svemorka Holding AS	1 060 056	1,81 %
Artel AS	900 820	1,54 %
Apollo Asset Limited	815 970	1,39 %
Verdipapirfondet Holdberg Norge	800 000	1,36 %
Verdipapirfondet Fondsfinans Norge	795 000	1,36 %
Pactum AS	775 000	1,32 %
Castel AS	689 779	1,18 %
Hausta Investor AS	600 000	1,02 %
Wenaasgruppen AS	500 000	0,85 %
Bergen Kommunale Pensjonskasse	500 000	0,85 %
Andre aksjonærer	18 170 711	31,00 %
Sum	58 619 688	100,00 %

Pareto Bank ASA hadde per 31.12.2018 en aksjekapital på kr 703.436.256,- fordelt på 58.619.688 aksjer hver pålydende kr 12,-. Banken hadde på samme tidspunkt 891 aksjonærer. Alle aksjer gir lik stemmerett.

Ledende ansatte i Pareto-gruppen eide 1.919.362 aksjer tilsvarende 3,27 % av totalt antall aksjer direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor de har bestemmende innflytelse.

Ledende ansatte i Pareto Bank ASA eide 620.263 aksjer tilsvarende 1,06 % av totalt antall aksjer direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor de har bestemmende innflytelse.

NOTE 36: AKSJONÆRER, FORTSATT...

Navn	Beholdning 31.12.2017	Andel
Pareto AS	8 921 873	15,22 %
Pecunia Forvaltning AS	5 861 859	10,00 %
Saga Tankers ASA	5 052 547	8,62 %
Apollo Capital Management	4 875 998	8,32 %
Indigo Invest AS	4 382 711	7,48 %
Datum AS	1 493 996	2,55 %
Kolberg Motors AS	1 360 000	2,32 %
Verdipapirfondet Landkreditt Utbytte	1 350 000	2,30 %
Verdipapirfondet First Generator	1 240 907	2,12 %
Perestroika AS	950 413	1,62 %
Artel AS	900 820	1,54 %
Endre Røsjø	723 731	1,23 %
Nye Castel AS	689 779	1,18 %
Tycoon Industrier AS	683 317	1,17 %
Apollo Asset Limited C/O	675 000	1,15 %
Uthalden AS	612 451	1,04 %
Solan Capital AS	590 000	1,01 %
Svemorka Holding AS	500 000	0,85 %
Thabo Energy AS	452 486	0,77 %
AS Clipper	433 845	0,74 %
Andre aksjonærer	16 867 955	28,78 %
Sum	58 619 688	100,00 %

NOTE 37: HENDELSER ETTER BALANSEDAG OG BETINGEDE UTFALL

Hendelser etter balansedag

Det har ikke vært vesentlige hendelser som påvirker resultat og de verdivurderinger som er gjort utover de hendelser som er reflektert i årsregnskapet. For øvrig har det ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning for bedømmelsen av selskapet.

Betingede utfall

Pareto Bank er ikke part i noen rettsvister eller kjent med pågående slik.

NOTE 38: OVERGANGSOPPLYSNINGER KNYTTET TIL IFRS 9

38.1 Klassifisering og måling av finansielle instrumenter etter IAS 39 og IFRS 9

Følgende tabell avstemmer de balanseførte beløpene av finansielle eiendeler fra tidligere målekategori i henhold til IAS 39 til de nye målekategoriene ved overgang til IFRS 9 pr 1. januar 2018:

(NOK 1.000)	IAS 39		Endring i måling	IFRS 9	
	Målekategori	Bokført verdi		Bokført verdi	Målekategori
Finansielle eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	61 014	-	61 014	Amortisert kost
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	295 533	-92	295 441	Amortisert kost
Utlån til kunder	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	9 447 670	3 993	9 451 664	Amortisert kost
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	3 173 886	-	3 173 886	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	11 611	-	11 611	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Aksjer og andeler i fond	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	41 192	-	41 192	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Finansielle forpliktelser					
Innskudd fra kredittinstitusjoner	Amortisert kost	200 245	-	200 245	Amortisert kost
Innskudd fra kunder til fast rente	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	1 125 835	-	1 125 835	Virkelig verdi over resultatet (Utpekt).*
Innskudd fra kunder til flytende rente	Amortisert kost	5 958 097	-	5 958 097	Amortisert kost
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Amortisert kost	3 250 201	-	3 250 201	Amortisert kost
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	45 981	-	45 981	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Ansvarlig lånekapital	Amortisert kost	270 246	-	270 246	Amortisert kost

* Endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over andre inntekter og kostnader.

Det er ingen endring i klassifisering eller måling av forpliktelser, med unntak av at for forpliktelser utpekt regnskapsført til virkelig verdi. Dette gjelder fastrenteinnskudd hvor endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over andre inntekter og kostnader.

38.2 AVSTEMMING AV TAPSAVSETNINGER MELLOM IAS 39 OG IFRS 9

Følgende tabell viser en avstemming mellom tapsavsetningene målt i henhold til IAS 39 «incurred loss» modell mot IFRS 9 sin forventede tapsmodell per 1. januar 2018:

(NOK 1.000)	Avsetning til tap på utlån og garantier (IAS39/IAS37)	Reklassifisering	Endring i måling	Avsetning til tap på utlån og garantier (IFRS 9)
Utlån og fordringer (IAS39)/Finsielle eiendeler til amortisert kost (IFRS9)				
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	92	92
Utlån til kunder	85 553	-	-3 993	81 560
Totalt	85 553	-	-3 901	81 652
Lånetilsagn og garantier				
Lånetilsagn	0	0	3 035	3 035
Finansielle garantier	0	0	968	968
Totalt	0	0	4 003	4 003

Tapsavsetningene for lånetilsagn og finansielle garantier fremkommer som annen gjeld i balansen.

38.3 FORDELING AV TAPSAVSETNINGER PR. TRINN (1. JANUAR 2018)

Tabellen under viser tapsavsetningene fordelt på de ulike trinnene ved overgangen til IFRS 9:

Beskrivelse	Trinn 1 Klassifisering ved første gangs balanseføring og friske lån	Trinn 2 Vesentlig økning i kredittrisiko siden første gangs balanseføring	Trinn 3 Vesentlig økning i kredittrisiko siden første gangs balanseføring og objektive bevis på tap
Tapavsetning	Forventet tap over 12 måneder	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Forventet tap over levetiden til instrumentet
Kontanter og fordringer på sentralbanker	-	-	0
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	92	-	0
Utlån til kunder	17 026	26 070	38 464
Lånetilsagn	1 823	1 212	0
Finansielle garantier	310	658	0
SUM	19 251	27 940	38 464

38.4 EFFEKTEN AV OVERGANGEN TIL IFRS PÅ EGENKAPITAL

Tabellen under viser en avstemming av utgående annen egenkapital i henhold til IAS 39 mot inngående annen egenkapital etter IFRS 9:

(NOK 1000)

Annen egenkapital	936 454
Utgående balanse under IAS 39 (31.12.2017)	936 454
Endring i tapsavsetninger under IFRS 9 vs. IAS 39	-102
Skatteeffekt av endring i tapsavsetningg	26
Åpningsbalanse under IFRS 9 (1.1.2018)	936 378

NØKKELTALL

	Ref.	2018	2017
Rentabilitet/lønnsomhet			
Kostnadsprosent	1	21,3 %	20,9 %
Egenkapitalavkastning etter skatt	2	15,0 %	16,0 %
Tap og mislighold			
Tapsprosent utlån	3	0,04 %	0,13 %
Aksje			
Resultat tilordnet aksjonærer pr. aksje		5,55	5,28
Pris / bokført egenkapital		0,86	1,12
Aksjonærenes egenkapital pr. aksje		39,37	35,41
Egenkapital i % av forvaltningskapital		16,1 %	16,2 %
Balanseregnskap			
Forvaltningskapital på balansedag		15 606 952	13 103 969
Gjennomsnittlig forvaltningskapital i perioden	4	14 941 768	13 682 592
Utlånsvekst siste 12 måneder		23,3 %	7,9 %
Innskuddsvekst siste 12 måneder		7,6 %	-7,4 %
Innskudd i % av utlån		65,4 %	75,0 %
Likviditetsdekning (LCR)	5	186 %	135 %
Soliditet			
Kapitaldekning		19,53 %	20,56 %
Kjernekapitaldekning		17,58 %	18,11 %
Ren kjernekapitaldekning		16,13 %	17,66 %
Sum kjernekapital		2 428 109	1 998 260
Sum ansvarlig kapital		2 698 109	2 268 260
Bemanning			
Gjennomsnittlig antall årsverk		37,7	36,2

Referanser:

1. Sum driftskostnader før nedskrivninger og tap i prosent av sum driftsinntekter
2. Resultat for perioden fratrukket rentekostnader etter skatt på fondsobligasjonslån i forhold til gjennomsnittlig kvartalsvis innskutt og opptjent egenkapital i perioden. Egenkapitalavkastning er omregnet for 2017 da den tidligere ble beregnet med årlig snitt av egenkapital i perioden.
3. Netto tap i prosent av gjennomsnittlig utlån i perioden.
4. Basert på månedlig forvaltningskapital
5. Likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang i et 30-dagers alvorlig stress-scenario.

Definisjoner og begrunnelser for bankens ulike nøkkeltall og resultatmål er tilgjengelig på bankens hjemmeside www.pareto.no/investor/rapporter/.

ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG ADMINISTRERENDE DIREKTØR I
HENHOLD TIL VERDIPAPIRHANDELLOVENS § 5-5

Styret og administrerende direktør har i dag behandlet og godkjent beretning og regnskap for Pareto Bank ASA for 2018.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning er regnskapet for 2018 utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og opplysningene i regnskapet og gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2018.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir også årsberetningen en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer banken står overfor.

Oslo, 31.12.2018 / 27.02.2019
Styret i Pareto Bank ASA

Sign.
Åsmund Skår
Styrets leder

Sign.
Brita Eilertsen
nestleder

Sign.
Espen Lundaas
styremedlem

Sign.
Camilla Wahl
styremedlem

Sign.
Trine Høgås-Ellingsen
varastyremedlem

Sign.
Petter Hellestrand Tinholt
styremedlem

Sign.
Tiril Haug Villum
Adm. direktør

Til generalforsamlingen i Pareto Bank ASA

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Pareto Bank ASAs årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, endring i egenkapitalen og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Virksomheten i banken har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret. Det har ikke vært regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser av vesentlig betydning for årsregnskapet 2018. Implementeringen av IFRS 9 har ledet til endringer i vår revisjon av verdien av utlån til kunder, men våre fokusområdene har vært de samme i 2018 som i fjoråret.

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Verdien av utlån til kunder

Utlån utgjør en betydelig andel av verdien av eiendelene i balansen. Vurdering av nedskrivninger er basert på et modellbasert rammeverk med elementer som krever at ledelsen bruker skjønn. Rammeverket er komplekst og omfatter store mengder data og skjønnsmessige parametere.

Vi fokuserte på verdsettelsen av utlån på grunn av betydningen nedskrivningsvurderingene har for verdien, og det faktum at bruk av skjønn

Ved vår revisjon av forventede tapsavsetninger vurderte og testet vi utformingen og effektiviteten av kontroller for kvalitetssikring av anvendte forutsetninger og beregningsmetoder. Videre testet vi detaljer både i avsetningene beregnet ved bruk av modellen og i avsetningene som er beregnet individuelt.

Vi opparbeidet oss en detaljert forståelse av prosessen og testet relevante kontroller rettet mot å sikre:

- kalkulasjoner og metode som ble benyttet;
- at modellen som ble benyttet, var i henhold til

har en potensiell virkning på resultatet for perioden. I tillegg er det en iboende risiko for feil på grunn av kompleksiteten og mengden data som benyttes i modellen.

IFRS 9 ble implementert med virkning fra 1. januar 2018. Den største endringen dette medfører sammenlignet med det tidligere regimet er at nedskrivningsmodellen nå skal reflektere forventet kredittap mot tidligere ble beregnet nedskrivninger basert på inntruffet kredittap.

Bruk av modeller for å beregne forventet kredittap omfatter bruk av skjønn. Vi har særlig fokusert på:

- klassifisering av porteføljene etter risiko og type segment;
- identifisering av lån hvor det har vært en vesentlig økning i kredittisiko,
- hvordan lånene blir kategorisert i ulike trinn;
- ulike parametere som tapsgrad og bruk av scenarioer.

Bankens utlån er i hovedsak til knyttet finansiering av eiendomsprosjekter. I tillegg tilbys selskapsfinansiering innenfor SMB markedet, shipping-og offshorefinansiering samt finansiering av kjøp av aksjer og obligasjoner. Modellene som er utviklet skal estimere tapsavsetninger til de ulike segmentene.

I tillegg foretas individuelle avsetninger for utlån hvor det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Denne vurderingen krever også at ledelsen bruker skjønn.

rammeverket og at modellen virket som den skulle;

- påliteligheten og nøyaktigheten av data som blir benyttet i modellen.

Vår testing av kontrollene ga ingen indikasjoner på vesentlige feil i modellen eller avvik fra IFRS 9.

Vi testet spesielt om modellen klassifiserte utlån i riktig trinn, herunder om lån hadde hatt en vesentlig økning i kredittisiko. Vi vurderte videre rimeligheten av tapsavsetningene i trinn 1 og 2 ved å sammenligne nivået med andre banker.

For alle utlån hvor det forelå objektive indikasjoner på verdifall og hvor nedskrivningsbeløpet var individuelt beregnet vurderte vi forutsetningene og beregningene ledelsen hadde lagt til grunn for å underbygge nedskrivningsbeløpet. Vi sammenlignet forutsetningene med ekstern dokumentasjon der dette var tilgjengelig. Resultatet av denne testingen av de individuelle nedskrivningene viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av nedskrivningsbeløpene.

Avvik som ble funnet i vår testing var uten vesentlig betydning.

Note 2.1, note 3 og note 12 til regnskapet er relevante for beskrivelsen av selskapets tapsmodell og for hvordan selskapet estimerer sine tapsavsetninger etter IFRS 9. Vi har lest notene og fant at informasjonen knyttet til tapsmodell, ulike parametere og skjønnsmessige vurderinger var tilstrekkelige og dekkende.

IT systemer som støtter finansiell rapportering

Vi har fokusert på dette området fordi bankens finansielle rapporteringssystemer og virksomhet er avhengig av komplekse IT-systemer. Eventuelle svakheter i automatiserte prosesser og tilhørende IT avhengige manuelle kontroller kan medføre problemer knyttet til den løpende driften av IT-systemene og risiko for feil.

Banken benytter eksterne serviceleverandører for å drifte enkelte sentrale IT-systemer. Revisor hos de relevante serviceorganisasjonene er benyttet til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT- og betalingsformidlingssystemene som er relevante for finansiell rapportering. Vi forsikret oss om revisorens kompetanse og objektivitet. Vi har gjennomgått tilsendte rapporter og vi vurderte mulige avvik og tiltak.

Vi har lest gjennom og forstått rammeverket for styring av serviceorganisasjonenes IT-organisasjon. Tilsvarende for de etablerte kontroller over programutvikling og endring, tilgang til programmer og data og IT-drift, herunder kompenserende kontroller der det var nødvendig. Vi har også gjennomført testing av tilgangskontroller til IT-systemer og arbeidsdeling der det var nødvendig av hensyn til vår revisjon.

Våre vurderinger og kontroller viser at vi kan bygge på bankens systemer for IT og betalingsformidling i vår revisjon.

Verdsettelse av finansielle eiendeler og forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi over resultatet

Vi har fokusert på dette området både fordi det utgjør en vesentlig del av balansen og fordi markedsverdien i enkelte tilfeller må estimeres ved hjelp av verdsettelsesmodeller som vil inneholde en viss grad av skjønn.

Det alt vesentlige av de finansielle eiendelene som regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet er notert på børs. For disse eiendelene har vi fokusert på Pareto Banks rutiner og prosesser for å sikre et nøyaktig grunnlag for verdsettelsen. For derivater og finansielle eiendeler og forpliktelser som er verdsatt basert på modeller og enkelte forutsetninger som ikke er direkte observerbare for tredjeparter har vi fokusert på de forutsetninger som ligger til grunn for verdsettelsen.

Se note 2.6, note 3 og note 15 til regnskapet for en beskrivelse av verdsettelse av finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi over resultatet.

Vi har vurdert Pareto Banks retningslinjer for verdsettelse av finansielle instrumenter og er enig med ledelsen i at disse er i tråd med anerkjente prinsipper og gjeldende regelverk.

Vi har vurdert og gjennomgått bankens etablerte kontroller over verdsettelse av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet og derivater. Dette omfattet gjennomgang som sikrer nøyaktighet og fullstendig registrering av grunnlaget for prisfastsettelsen. Vår gjennomgang avdekket ingen avvik av betydning.

Ved årsslutt har vi på stikkprøvebasis sammenlignet fastsatte verdier for finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelige verdi over resultatet mot eksterne kilder som ligningskurser og børskurser. Denne testingen avdekket ingen avvik av betydning.

Ved årsslutt har vi sammenlignet fastsatte verdier for derivater mot motpartens verdsettelse. Denne testingen avdekket ingen avvik av betydning.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner

nødvendig for å kunne utarbeide et regnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 27. februar 2019

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Erik Andersen'.

Erik Andersen

Statsautorisert revisor

Pareto Bank ASA
Dronning Mauds gt. 3
Postboks 1823 Vika
N-0123 Oslo

Telefon: 24 02 81 20
Faks: 24 02 81 10
post@paretobank.no
www.paretobank.no